

UCHWAŁA NR 4642/21
ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
Z DNIA 1 GRUDNIA 2021 ROKU

W SPRAWIE:

Przyjęcia raportu pt. „Monitorowanie problemów narkotyków i narkomanii na terenie województwa świętokrzyskiego w 2020 roku”

NA PODSTAWIE:

art. 14 ust. 1 pkt 2 oraz art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1668 ze zm.) oraz art. 9 ust. 7 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 ze zm.),

uchwała się co następuje:

§ 1

Przyjmuje się raport pt. „Monitorowanie problemów narkotyków i narkomanii na terenie województwa świętokrzyskiego w 2020 roku”.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Dyrektorowi Departamentu Ochrony Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach.

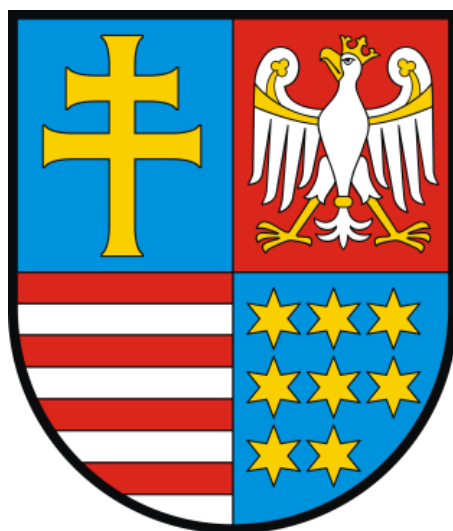
§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

MARSZAŁEK
WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

ANDRZEJ BĘTKOWSKI

**URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
W KIELCACH**

RAPORT WOJEWÓDZKI

**MONITOROWANIE PROBLEMÓW
NARKOTYKÓW I NARKOMANII NA TERENIE
WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO W 2020 ROKU**

Kielce, listopad 2021 r.

Bogumiła Niziołek – Ekspert Wojewódzki do spraw Informacji o Narkotykach
i Narkomanii

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	2
1.1 Charakterystyka województwa świętokrzyskiego.....	2
2. Opis sytuacji, epidemiologia, charakterystyka zjawiska narkomanii na terenie województwa świętokrzyskiego.....	4
2.1. Wybrane wyniki badań „ <i>Eurpoen Scholl Survey Project on Alcohol and Drugs</i> ” (ESPAD) ...	4
2.2. Rozpowszechnienie używania substancji psychoaktywnych wśród młodzieży szkolnej.....	4
2.3. Zatrucia i zgony z powodu przedawkowania substancji psychoaktywnych.....	5
2.4. Przestępczość narkotykowa w 2020 roku.....	6
2.5. Zakażenia HIV i zachorowania na AIDS.....	8
2.6. Pomoc społeczna udzielana osobom uzależnionym od substancji psychoaktywnych	9
3. Opis posiadanych zasobów oraz podejmowanych działań w zakresie przeciwdziałania narkomanii w województwie świętokrzyskim w 2020 roku.....	11
3.1. Polityka narkotykowa	11
3.2. Wykonywanie świadczeń zdrowotnych w zakresie leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych.....	12
3.3. Działalność poradni i ośrodków leczenia uzależnień od substancji psychoaktywnych.....	17
3.3.1. Klasztor Franciszkanów w Chęcinach- Ośrodek Leczenia Uzależnień od Środków Psychoaktywnych „San Damiano”.....	17
3.3.2. Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie”.....	19
3.3.3. Stowarzyszenie Pomocy ARKA NOEGO – Rodzinna Poradnia Leczenia Uzależnień i Współuzależnień.....	20
3.3.4. Świętokrzyskie Centrum Psychiatrii w Morawicy – Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia.....	22
3.3.5. Stowarzyszenie MONAR Kielce - Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień.....	23
3.3.6. Stowarzyszenie MONAR - Ośrodek Terapii i Rehabilitacji Uzależnień dla Dzieci i Młodzieży w Lutej.....	24
3.3.7. Ośrodek Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia W Kielcach z siedzibą przy ul. Jana Nowaka – Jeziorańskiego 65.....	25
3.3.8. PZU Zdrowie S.A. Oddział Centrum Medyczne ARTIMED w Kielcach – Poradnia Leczenia Uzależnień.....	25
3.4. Działania podejmowane przez samorządy lokalne województwa świętokrzyskiego w 2020 roku.....	26
3.5. Działania podejmowane w 2020 roku w ramach realizacji Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2020	30
3.5.1. Działania informacyjno - edukacyjne na rzecz ograniczania stosowania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i NSP.....	30
3.5.2. Rozwój kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii.....	33
3.5.3. Działania z zakresu profilaktyki	34
3.5.4. Prowadzenie redukcji szkód, rehabilitacji i reintegracji społecznej poprzez zwiększenie dostępności do opieki zdrowotnej i programów podnoszących jakość życia osób używających szkodliwie i uzależnionych.....	35
3.5.5. Monitorowanie sytuacji epidemiologicznej w zakresie używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP oraz postaw społecznych i reakcji instytucjonalnych.....	36
4. Rekomendacje eksperta wojewódzkiego ds. informacji o narkotykach i narkomanii ...	37
5. Streszczenie.....	38
6. Spis tabel.....	40
7. Spis wykresów.....	40

1. Wprowadzenie

W 2020 roku Województwo Świętokrzyskie realizowało Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2020, przyjęty w dniu 23 stycznia 2017 roku Uchwałą Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego Nr XXX/437/17.

Nadrzędnym celem Wojewódzkiego Programu na lata 2017-2020 jest profilaktyka i rozwiązywanie problemów wynikających z używania substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnymi i innymi zachowań ryzykownych.

Realizacja zawartych w nim zadań, oparta jest na współpracy samorządu województwa z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działania w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnienia od substancji psychoaktywnych na terenie województwa.

Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach od wielu lat realizuje działania związane z monitorowaniem problemów narkotyków i narkomanii na terenie województwa świętokrzyskiego. Działania te pozwalają na obserwację zachodzących zmian i nowo pojawiających się trendów na scenie narkotykowej, dotyczących m. in. zjawiska zażywania tzw. dopalaczy.

Niniejsze opracowanie zawiera informacje dotyczące zjawiska narkotyków i narkomanii na terenie województwa świętokrzyskiego w 2020 roku.

Wykorzystane w opracowaniu dane pochodzą m. in. od:

- Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii,
- Świętokrzyskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia,
- Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach,
- Aresztu Śledczego w Kielcach,
- Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Kielcach,
- podmiotów zajmujących się leczeniem uzależnień,
- urzędów miast i gmin z terenu województwa świętokrzyskiego.

1.1. Charakterystyka województwa świętokrzyskiego

Województwo świętokrzyskie położone jest w południowo – wschodniej części Polski i jest jednym z najmniejszych województw Polski, zajmuje powierzchnię 11 711 km² – co stanowi 3,7 % obszaru kraju. Zgodnie z podziałem administracyjnym, województwo tworzy 14 powiatów (w tym jeden grodzki) oraz 102 gmin (w tym: 5 gmin miejskich, 40 gmin miejsko – wiejskich, 57 gmin wiejskich). W 2019¹ roku liczba mieszkańców w województwie świętokrzyskim wynosiła 1 233 961 tys. osób, przy niskiej gęstości zaludnienia 105 osób/km².

Najważniejszym potencjałem regionu jest znakomita lokalizacja oraz unikatowe walory przyrodnicze i kulturowe. Występują tu rzadkie zbiorowiska roślinności stepowej, górskiej i bagiennej. W związku z tym świętokrzyskie cechuje największy udział obszarów chronionych w ogólnej powierzchni wśród województw w Polsce. Dodatkowo obecność Gór

¹ Źródło danych: Urząd Statystyczny w Kielcach – *Rocznik Statystyczny Województwa Świętokrzyskiego 2020*.

Świętokrzyskich – jednych z najstarszych gór w Europie, stanowią niezaprzeczalny kapitał województwa, będący czynnikiem sprzyjającym rozwojowi turystyki.

Niezwykle urozmaicona budowa geologiczna regionu decyduje o różnorodności przyrodniczo – krajobrazowej. Ta cecha środowiska przyrodniczego powoduje, że województwo jest jednym z głównych regionów wydobywania surowców skalnych w kraju. Najważniejszymi z gospodarczego punktu widzenia są: wapienie, rudy żelaza, miedzi i ołowiu, margle oraz złoża gipsów i anhydrytów. Istotnym gospodarczo zasobem są również złoża solanek, wód leczniczych i termalnych – osiem złóż znajduje się w powiecie buskim oraz jedno w powiecie kazimierskim. Z bogactwa naturalnego i tradycji przemysłowych wynika kolejny potencjał województwa – dziedzictwo kulturowe.

Pozytywnie wyróżniają województwo świętokrzyskie na tle kraju także: dobry poziom edukacji na wszystkich jej szczeblach, dobry dostęp do usług zdrowotnych i opiekuńczych oraz poziom bezpieczeństwa związanego z przestępczością (niskie wskaźniki liczby przestępstw oraz wysoka ich wykrywalność).

Problemem regionu są niedobory wody, które wiążą się z coraz częściej występującymi suszami, postępującymi zmianami klimatycznymi, niską zasobnością w wodę, a także dużym zużyciem wody na potrzeby przemysłu.

Problemy województwa związane są również ze zmianami demograficznymi, takimi jak: starzenie się społeczeństwa i idące za nim obciążenie demograficzne. Największe zmiany widoczne są w społecznościach wiejskich, gdzie powszechne jest zjawisko depopulacji i starzenia się społeczeństwa.

O niższej jakości życia niż w innych regionach Polski wskazują wskaźniki takie jak wysokość oraz struktura źródeł dochodów, dostępność części usług publicznych oraz wyższe bezrobocie. W 2020 r. przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym wyniósł 1 726,26 zł (w skali całego kraju dochód ten wyniósł 1 919,21).² Według stanu na dzień 31 grudnia 2020 r. liczba osób pracujących wyniosła 236,9 tys. osób (spadek o 1,9% w stosunku do 2019). Wskaźnik pracujących na 1000 ludności w województwie świętokrzyskim wynosi 193, w odniesieniu do innych regionów nasze województwo znajduje się na 15 miejscu.

Szczególny potencjał wzrostu ma również branża turystyczna, ukierunkowana na specyficzne produkty turystyczne i edukacyjne. Wysoko notowana jest działalność targowa i eventowa (Targi Kielce to drugi w Polsce ośrodek targowo - wystawienniczy), która ma szansę dalszego rozwoju oraz przyciągania do regionu nowych imprez targowych i konferencyjnych dla biznesu a także środowisk naukowych. Potencjał świętokrzyskiego tkwi również w rozwoju biogospodarki (w tym rolnictwa i przemysłu spożywczego) oraz w wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii.

Pomimo borykania się z problemami demograficznymi, największe miasto regionu Kielce – są niezaprzeczalnie centrum gospodarczym, kulturalnym i naukowym Świętokrzyskiego. Istotnym uwarunkowaniem rozwoju województwa świętokrzyskiego jest jego tranzytowe położenie pomiędzy największymi aglomeracjami w Polsce: Warszawą, Łodzią, obszarem śląsko - krakowskim, a także Lublinem i Rzeszowem. Położenie to z jednej

² Źródło danych: Urząd Statystyczny w Kielcach – *Opracowanie bieżące – Budżety gospodarstw domowych w województwie świętokrzyskim w 2020 r.*: <https://kielce.stat.gov.pl/opracowania-biezace/opracowania-sygnalne/finanse/budzety-gospodarstw-domowych-w-województwie-swietokrzkim-w-2020-r-,1,7.html> .

strony zapewnia korzyści związane z lokalizacją na szlakach transportowych między metropoliami oraz dostępność do usług przez nie oferowanych. Z drugiej strony ośrodki te, zwłaszcza Warszawa i Kraków, stanowią atrakcyjne miejsca osiedlania się, mogą przyczyniać się do odpływu ludności z Kielc.

2. Opis sytuacji, epidemiologia, charakterystyka zjawiska narkomanii na terenie województwa świętokrzyskiego

2.1. Wybrane wyniki badań „*Eurpoen Scholl Survey Project on Alcohol and Drugs*” (ESPAD)

Badacze zjawisk związanych z używaniem substancji psychoaktywnych skupionych wokół Rady Europy zainicjowali prowadzenie programu pn. „*Eurpoen Scholl Survey Project on Alcohol and Drugs*” (ESPAD). Badania w ramach tego programu prowadzone są co cztery lata wg tych samych wystandaryzowanych technik, co umożliwia porównywalność uzyskanych wyników nie tylko w przestrzeni, ale również i w czasie.

W roku 2019 zostało przeprowadzone badanie, a jego wyniki uwzględniono w dokumencie pn. „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z badań ankietowych zrealizowanych w województwie świętokrzyskim w 2019 roku”. Celem badania był pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych oraz ocena czynników wpływających na rozpowszechnienie leżących zarówno po stronie popytu na substancje, jak i ich podaży. Badaniem objęto dwie grupy wiekowe młodzieży, tj. młodzież urodzoną w 2003 roku (wiek 15-16 lat w momencie badania) oraz młodzież urodzoną w 2001r. (wiek 17-18 lat w momencie badania).

Podejście kohortowe, w przypadku zdefiniowania kohorty przez rok urodzenia, wynika z konieczności zapewnienia międzynarodowej porównywalności. W województwie świętokrzyskim do analiz włączono próbę 1 154 uczniów trzecich klas gimnazjum oraz 980 uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Badanie przeprowadzono w maju, czerwcu i wrześniu 2019 roku, metodą ankiety audytoryjnej, na reprezentatywnej próbie uczniów klas trzecich szkół gimnazjalnych (wiek 15-16 lat) oraz drugich klas szkół ponadgimnazjalnych (wiek 17-18 lat).

2.2. Rozpowszechnienie używania substancji psychoaktywnych wśród młodzieży szkolnej

W niniejszym opracowaniu zaprezentowane zostaną wyniki dotyczące rozpowszechnienia używania tytoniu oraz rozpowszechnienia używania substancji psychoaktywnych.

Rozpowszechnienie palenia tytoniu wśród młodzieży w województwie świętokrzyskim jest podobny jak i w całym kraju. W czasie całego życia jakiejkolwiek doświadczenie z paleniem miało 56,7% uczniów z młodszej grupy badanej oraz 69,6% ze starszej grupy. Odsetek młodzieży, która nigdy nie paliła w młodszej grupie wiekowej wynosi 43,3%, podczas gdy odsetek dla całej Polski wynosi 50,1%. W starszej kohorcie również odsetek osób które nigdy nie paliły był dla świętokrzyskiego niższy niż dla Polski (odpowiednio 30,4% i 34,5%).

Substancje psychoaktywne to duża grupa różnorodnych substancji zarówno legalnych (leki przeciwbólowe i nasenne), substancje wziewne oraz szeroka gama substancji nielegalnych (takie, których produkowanie i obracanie nimi są czynem zabronionym).

W obu kohortach najbardziej rozpowszechnione było eksperymentowanie z marihuaną lub haszyszem oraz lekami uspokajającymi i nasennymi bez przepisu lekarza. W przypadku tych substancji również współczynniki dla województwa są wyższe niż współczynniki dla Polski. Ponadto w przypadku marihuany i haszyszu zdecydowanie częściej były one stosowane w starszej grupie badanej niż w młodszej (odpowiednio 39,6% i 25,3%).

Dopalacze (smart drugs, legal highs) to substancje z pogranicza substancji legalnych i nielegalnych. Dopalacze dostępne są w większości krajów europejskich zarówno w sprzedaży bezpośredniej, jak i w internecie. Używanie dopalaczy przynajmniej raz w życiu deklaruje 3,2% młodszej grupy wiekowej i 5,1% starszej. Przy czym wskaźniki dla województwa świętokrzyskiego są niższe niż wskaźniki dla Polski.

Badanie ESPAD oceniało również dostępność substancji psychoaktywnych. Respondenci w obu kohortach ocenili, że zdobycie alkoholu oraz tytoniu jest bardzo łatwe. Jako trudniejsze do zdobycia oceniono leki uspokajające i nasenne, ale „dopalacze” oceniono jako substancje łatwe do zdobycia.

Większość respondentów wskazuje, że wie gdzie kupić marihuanę czy haszysz (ulica, park, szkoła, mieszkanie dealera, dyskoteka, bar, na końcu-internet).

Większość uczniów dostrzega ryzyko szkód związanych z używaniem substancji psychoaktywnych.

2.3. Zatrucia i zgony z powodu przedawkowania substancji psychoaktywnych

Z danych Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Kielcach wynika, że w 2020 roku prowadzono działania w kierunku minimalizowania zagrożeń zdrowia publicznego stwarzanych przez środki zastępcze i nowe substancje psychoaktywne poprzez sprawowanie nadzoru nad ustawowym zakazem wytwarzania lub wprowadzania do obrotu produktów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, a także prowadzenie działań administracyjno – prawnych w trybie obowiązujących przepisów, mających na celu znaczne zmniejszenie dostępności środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych.

Na terenie województwa świętokrzyskiego nie działają sklepy stacjonarne oferujące w sprzedaży środki zastępcze. W całym 2020 roku prowadzono bieżący monitoring działań w realizacji ustawowego zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych poprzez monitoring sklepów, które w swojej ofercie mogłyby posiadać tego typu produkty.

Obecnie prowadzone są postępowania w stosunku do osób fizycznych. W ramach prowadzonych postępowań administracyjnych w 2020 roku wydano łącznie 4 decyzje, nie nałożono kary pieniężnej.

W 2020 roku do Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych z terenu województwa świętokrzyskiego wpłynęło łącznie 8 zgłoszeń przypadków zatruc środków zastępczymi.

Problem zatruc dotyczył głównie mężczyzn – zgłoszono 6 przypadków zatruc mężczyzn i 2 zatrucia kobiet.

Tabela 1. Rejestr zatruc według wieku i płci od 01.01.2020 r. do 31.12.2020 r.³

Wiek	Kobieta	Mężczyzna	Razem
16	0	2	2
18	1	0	1
19	0	1	1
22	1	0	1
27	0	1	1
35	0	1	1
44	0	1	1
Razem	2	6	8

Zgodnie z danymi publikowanymi przez GUS w województwie świętokrzyskim zanotowano 1 zgon z powodu narkotyków w roku 2019. Dane dotyczące roku 2020 nie zostały jeszcze opublikowane.

2.4. Przestępczość narkotykowa w 2020 roku⁴

Zwalczanie przestępczości narkotykowej jest jednym z priorytetów Policji w naszym kraju. Na terenie województwa świętokrzyskiego w tym celu działają wyspecjalizowane struktury policyjne. Ich głównym zadaniem jest dotarcie do grup przestępczych zajmujących się produkcją i rozprowadzaniem narkotyków. W wyniku ich pracy na terenie województwa ograniczono dostępność do wszystkich rodzajów narkotyków w szczególności do marihuany, amfetaminy, haszyszu i nowych środków psychoaktywnych tzw. „dopalaczy”.

W garnizonie świętokrzyskim działają dwa Wydziały do Walki z Przestępczością Narkotykową tj. w Komendzie Wojewódzkiej Policji w Kielcach i w Komendzie Miejskiej Policji w Kielcach natomiast w Komendach Powiatowych Policji zespoły, w których policjanci prowadzą bieżące rozpoznanie środowiska dealerów oraz miejsc, gdzie dochodzić może do produkcji, hodowli czy sprzedaży narkotyków.

Kwestię odpowiedzialności karnej m.in. za: posiadanie, wprowadzanie do obrotu, udzielanie, uprawę oraz produkcję środków odurzających i substancji psychotropowych ujęto w Rozdziale 7 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii.

W 2020 roku wszczęto 769 postępowań w sprawach o przestępstwa narkotykowe (691 w 2019 r.).

Stwierdzono 1422 przestępstwa (1343 w 2019 r.), wskaźnik wykrywalności wyniósł 95,1% (94,6% w 2019 r.).

³ Źródło danych: Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Kielcach.

⁴ Dane przekazane przez Komendę Wojewódzką Policji w Kielcach.

Tabela 2. Dane dotyczące postępowań w sprawach o przestępstwa narkotykowe.⁵

	2019 r.	2020 r.
Postępowania wszczęte	691	769
Przestępstwa stwierdzone	1343	1422
Wykrywalność (%)	94,6	95,1

Najwięcej, bo aż 738 zaistniało przestępstw stwierdzonych w zakresie posiadania narkotyków (art. 62 ust. 1 i 3), 10 przypadków posiadania nowych substancji psychoaktywnych (art. 62b ust. 1) oraz 130 przypadków posiadania znacznej ich ilości (art. 62 ust. 2). Ponadto stwierdzono: 212 przestępstw udzielania środków odurzających lub substancji psychotropowych w celu osiągnięcia korzyści majątkowej (art. 59 ww. ustawy), 56 przestępstw nieodpłatnego udzielania środków odurzających lub substancji psychotropowych innym osobom (art. 58), 53 nielegalne uprawy maku lub konopi (art. 63 ust. 1), 41 przypadków nielegalnego wprowadzania do obrotu narkotyków (art. 56 ust. 1 i 2) oraz 118 przypadków nielegalnego wprowadzania do obrotu znacznej ilości narkotyków (art. 56 ust. 3).

W walce z przestępczością narkotykową w 2020 r. Policja świętokrzyska wykorzystywała 3 psy służbowe wyszkolone do wykrywania zapachów narkotyków.

Skutecznym narzędziem do ujawniania osób będących pod wpływem środków psychoaktywnych są narkotesty będące na wyposażeniu każdej jednostki Policji na terenie województwa. W celu zapewnienia bezpieczeństwa na drogach w 2020 r. policjanci z ruchu drogowego na terenie województwa świętokrzyskiego poddali badaniom na działanie środka działającego podobnie do alkoholu ok. 320 kierujących pojazdami. Działania prowadzone były m.in. pod nazwą „Alkohol i narkotyki” i ich głównym celem było eliminowanie z dróg nietrzeźwych kierujących, jak i osób będących pod wpływem środków działających podobnie do alkoholu, a także ograniczenie liczby zdarzeń drogowych.

Policjanci zwalczający przestępczość narkotykową na terenie naszego województwa najczęściej zabezpieczali: marihuanę, amfetaminę, haszysz, tabletki ekstazy oraz konopie indyjskie.

Tabela 3. Ilość zabezpieczonych narkotyków.⁶

Rodzaj	Ilość zabezpieczonych narkotyków	
	2019 r.	2020 r.
Marihuana	160,9 kg	26,6 kg
Amfetamina	13,9 kg	24,8 kg
Haszysz	112,3 g	35,4 g
Ekstazy	802,8 g	140,0 g
Konopie indyjskie	185,482 kg	185,02 kg

⁵ Źródło danych: Biuletyn informacyjny Wydziału Wywiadu Kryminalnego Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach.

⁶ Źródło danych: Wydział Kryminalny Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach

W 2020 r. na terenie kraju, jak również na terenie województwa świętokrzyskiego, pojawiały się zagrażające życiu nowe substancje psychoaktywne, tzw. „dopalacze”.

W 2020 r. na terenie województwa świętokrzyskiego odnotowano łącznie 8 zatruc nowymi substancjami psychoaktywnymi (21 w 2019 r.), w tym według podziału ze względu na płeć 6 (75%) mężczyzn i 2 (25%) kobiety.

Powyższe dane statystyczne oraz występujące tendencje wskazują, że pomimo spadku liczby zatruc „dopalaczami” problem przestępczości narkotykowej w dalszym ciągu jest poważnym zagrożeniem, a jego zwalczanie jest priorytetem dla organów ścigania.

2.5. Zakażenia HIV i zachorowania na AIDS

Wg danych Państwowego Zakładu Higieny pozyskanych za pośrednictwem Krajowego Biura Przeciwdziałania Narkomanii, w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2020 roku w Polsce zgłoszono 840 nowych zakażeń HIV oraz 47 zachorowań na AIDS. W całym 2020 roku zanotowano 10 zgonów osób chorych na AIDS. W porównaniu z rokiem 2019 liczby te znacząco wzrosły, zwłaszcza jeśli chodzi o liczbę nowo wykrytych przypadków zakażeń HIV.

W województwie świętokrzyskim nie wykryto żadnego nowego przypadku zakażenia wirusem HIV ani zachorowania na AIDS. Nie odnotowano również żadnego przypadku zgonu wśród chorych na AIDS.

Na tle pozostałych województw, województwo świętokrzyskie jako jedyne miało w tym zakresie zerowe wskaźniki. Najwięcej przypadków nowych zakażeń HIV odnotowano w województwach małopolskim i mazowieckim.

Poniższa tabela przedstawia liczbowe porównanie nowych przypadków zakażeń HIV i zachorowań na AIDS oraz zgonów osób chorych na AIDS w latach 2019-2020 we wszystkich województwach.

Tabela 4: Liczba przypadków zarejestrowanych w latach 2019 – 2020 wg województw.⁷

Województwo		HIV		AIDS		Zgony chorych na AIDS	
		2019	2020	2019	2020	2019	2020
Polska		225	840	14	47	1	10
1.	dolnośląskie	36	74	-	3	-	-
2.	kujawsko-pomorskie	2	50	-	4	-	1
3.	lubelskie	1	26	-	2	-	1
4.	lubuskie	4	38	-	2	-	1
5.	łódzkie	6	10	1	2	-	-
6.	małopolskie	16	166	-	7	-	2

⁷ http://wwwold.pzh.gov.pl/oldpage/epimeld/hiv_aids/index.htm [dostęp na dzień 15.11.2021].

7.	mazowieckie	21	180	1	3	-	-
8.	opolskie	1	15	-	3	-	1
9.	podkarpackie	7	12	-	3	-	-
10.	podlaskie	2	19	-	3	-	-
11.	pomorskie	63	74	7	1	-	-
12.	śląskie	6	46	-	8	-	2
13.	świętokrzyskie	11	-	2	-	-	-
14.	warmińsko-mazurskie	4	18	-	3	-	1
15.	wielkopolskie	12	76	1	1	1	1
16.	zachodniopomorskie	10	36	2	2	-	-

2.6. Pomoc społeczna udzielana osobom uzależnionym od substancji psychoaktywnych

Pomoc społeczna umożliwia przewyciężanie trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, wykorzystując własne zasoby i możliwości. Zadaniem pomocy społecznej jest m. in. zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Najczęstszym powodem udzielania pomocy i wsparcia w województwie świętokrzyskim w 2020 roku wg liczby osób w rodzinach była: długotrwała i ciężka choroba. Innymi najczęstszymi notowanymi powodami były między innymi bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność, alkoholizm, narkomania⁸.

W 2020 r. w województwie świętokrzyskim zauważalny był wzrost liczby osób w rodzinach, którym przyznano pomoc z powodu:

- bezdomności – 2,2%
- sytuacji kryzysowej – 39,9%
- narkomanii – 11,8%
- z powodu ochrony ofiar handlu ludźmi – 37,5%⁹

⁸ Źródło danych: *Ocena zasobów pomocy społecznej województwa świętokrzyskiego za 2020 rok* (Załącznik do Uchwały Nr XXXIII/460/21 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 28.06.2021 r.)

⁹ Źródło danych: *Ocena zasobów pomocy społecznej województwa świętokrzyskiego za 2020 rok* (Załącznik do Uchwały Nr XXXIII/460/21 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 28.06.2021 r.)

Tabela 5: Powody przyznawania pomocy społecznej w 2020 roku – zestawienie ogólne.¹⁰

Lp.	Powód trudnej sytuacji życiowej	2020 rok		
		liczba rodzin ogółem	w tym:	Liczba osób w rodzinie
			na wsi	
1.	ubóstwo	399 879	162 286	810 727
2.	sieroctwo	559	311	1 425
3.	bezdomność	35 840	6 040	37 705
4.	potrzeba ochrony macierzyństwa	75 581	44 133	369 237
	w tym: wielodzietność	48 351	32 612	269 611
6.	bezrobocie	279 393	119 137	671 238
7.	niepełnosprawność	311 006	116 228	528 725
8.	długotrwała lub ciężka choroba	386 597	132 726	655 748
9.	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	129 599	50 055	412 394
10	w tym: rodziny niepełne	62 572	21 547	188 352
11	rodziny wielodzietne	24 284	11 950	135 099
12.	przemoc w rodzinie	12 204	4 440	38 456
13.	potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	517	180	1 304
14.	alkoholizm	59 086	21 532	92 093
15.	narkomania	4 258	692	5 889
16.	trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	12 266	3 898	17 315
17.	trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy	563	37	1 537
18.	zdarzenie losowe	6 864	4 113	15 525
19.	sytuacja kryzysowa	8 216	2 921	19 654
20.	klęska żywiołowa lub ekologiczna	3 925	2 889	9 333

Z analizy powyższej tabeli wynika, że w 2020 roku liczba rodzin, które zmagaly się z narkomanią i w związku z tym wymagały pomocy społecznej, w skali kraju nie wzrosła znacząco w stosunku do liczby z roku 2019 – 4 246 rodzin.

¹⁰ <https://www.gov.pl/web/rodzina/statystyka-za-2020> [dostęp na dzień 15.11.2021 r.].

Tabela 6: Liczba rodzin objętych pomocą z powodu narkomanii w 2020 roku – wg województw¹¹

Województwo	2020 rok		
	liczba rodzin (ogółem)	liczba rodzin (na wsi)	liczba osób w rodzinie
dolnośląskie	583	110	826
kujawsko - pomorskie	297	51	439
lubelskie	123	29	205
lubuskie	220	25	278
łódzkie	260	29	337
małopolskie	183	34	224
mazowieckie	727	59	977
opolskie	90	18	127
podkarpackie	57	7	82
podlaskie	78	10	89
pomorskie	351	75	472
śląskie	362	32	525
świętokrzyskie	82	23	133
warmińsko-mazurskie	236	58	309
wielkopolskie	379	88	521
zachodniopomorskie	230	44	345
RAZEM:	4 258	692	5 889

Z powyższych danych wynika, że w 2020 roku w województwie świętokrzyskim z powodu narkomanii z pomocy społecznej korzystało 82 rodziny.

3. Opis i ocena posiadanych zasobów i działań podejmowanych w województwie

3.1. Polityka narkotykowa

Województwo Świętokrzyskie w roku 2020 realizowało Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2020, przyjęty w dniu 23 stycznia 2017 roku Uchwałą Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego Nr XXX/437/17. Finansowanie tego programu opiera się o środki z tzw. „korkowego”, czyli opłat za zezwolenie na obrót hurtowy napojami alkoholowymi do 18% alkoholu. W roku 2020 całkowita wartość wpływu z tytułu tych opłat w województwie świętokrzyskim wyniosła 645 600 ,00 zł

¹¹ <https://www.gov.pl/web/rodzina/statystyka-za-2020> [dostęp na dzień 15.11.2020 r.]

Sejmik Województwa Świętokrzyskiego określa corocznie ogólną powierzchnię przeznaczoną pod uprawę maku niskomorfinowego oraz konopi włóknistych. Powierzchnia przeznaczona pod uprawę maku niskomorfinowego na przestrzeni lat 2017-2020 rośnie (od 175 ha w 2018 do 687,0 ha w 2020 r.). W przypadku powierzchni przeznaczonych pod uprawę konopi włóknistych zauważalne są wahania – od 429,7 ha w roku 2017, poprzez 6 380 ha w 2018, 907,5 ha w 2019r, do 1 851,0 ha w roku 2020.

Tabela 7: Obszar uprawy maku i konopi włóknistych na terenie województwa świętokrzyskiego w latach 2017 - 2020

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Ogólna powierzchnia uprawy maku niskomorfinowego w ha	146,0	175,0	513,0	687,0
Ogólna powierzchnia uprawy maku konopi włóknistych w ha	429,7	6 380,0	907,5	1 851,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie rejestru uchwał publikowanego w BIP

3.2. Wykonywanie świadczeń zdrowotnych w zakresie leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych

Realizacja świadczeń zdrowotnych w zakresie leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych w województwie świętokrzyskim w 2020 roku udzielana była w trybie opieki stacjonarnej i ambulatoryjnej.

Poniższa tabela dostarcza informacji na temat:

- podmiotów, które przedmiotowe świadczenia oferowały;
- zakontraktowanej liczby świadczeń;
- zrealizowanej liczby świadczeń;
- zakontraktowanej wartości świadczeń;
- zrealizowanej wartości świadczeń.

Tabela 8. Realizacja świadczeń zdrowotnych udzielonych w trybie stacjonarnym i ambulatoryjnym w zakresie leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych w 2020 r.¹²

L.p.	Nazwa świadczeniodawcy	Adres siedziby	Zakres świadczeń		Zakontraktowane - liczba	Zakontraktowane - wartość	Realizacja - liczba*	Realizacja - wartość*
			Kod	Nazwa				
1.	Klasztor Podwyższenia Krzyża Świętego Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów)	ul. Franciszkańska 10 26-060 Chęciny	04.1746.007.02	Świadczenia terapii uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol	26 920,00	228 820,00 zł	36 204,63	307 739,36 zł
2.	Klasztor Podwyższenia Krzyża Świętego Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów)	ul. Franciszkańska 10 26-060 Chęciny	04.2726.021.02	Świadczenia dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych udzielane w hostelu	16 442,00	136 468,60 zł	23 558,48	195 535,38 zł
3.	Klasztor Podwyższenia Krzyża Świętego Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów)	ul. Franciszkańska 10 26-060 Chęciny	04.4750.021.02	Świadczenia rehabilitacyjne dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych	62 269,00	554 194,10 zł	61 417,40	546 614,86 zł
4.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Nadzieja Rodzinie” w Kielcach	ul. Karczówkowska 36 25-711 Kielce	04.1746.007.02	Świadczenia terapii uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol	7 648,00	65 008,00 zł	8 012,24	68 104,00 zł
5.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Nadzieja Rodzinie” w Kielcach	ul. Karczówkowska 36 25-711 Kielce	04.2726.021.02	Świadczenia dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych udzielane w hostelu	27 350,00	227 005,00 zł	29 336,56	243 493,45 zł

¹² Źródło danych: Świętokrzyski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia w Kielcach.

6.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Nadzieja Rodzinie” w Kielcach	ul. Karczówkowska 36 25-711 Kielce	04.4750.021.02	Świadczenia rehabilitacyjne dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych	73 580,00	654 862,00 zł	67 227,60	598 325,64 zł
7.	Powiatowy Zakład Opieki Zdrowotnej	ul. Radomska 70 27-200 Starachowice	04.1740.008.02	Program leczenia substytucyjnego	57 537,00	489 064,50 zł	56 597,31	481 077,14 zł
8.	PROMEDIC Centrum Psychoterapii Agnieszka Nehrebecka	ul. Bednarska 3 28-400 Pińczów	04.1746.007.02	Świadczenia terapii uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol	8 365,00	71 102,50 zł	6 871,10	58 404,31 zł
9.	Stowarzyszenie MONAR Hostel dla osób uzależnionych w Kielcach	Malików 150B 25-639 Kielce	04.2726.021.02	Świadczenia dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych udzielane w hostelu	16 085,00	133 505,50 zł	16 412,88	136 226,90 zł
10.	Stowarzyszenie MONAR Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień dla Dzieci i Młodzieży w Lutej	Luta 4 26-220 Luta	04.4750.021.02	Świadczenia rehabilitacyjne dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych	91 770,00	816 753,00 zł	103 285,60	919 241,84 zł
11.	Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Kielcach	Malików 150B 25-639 Kielce	04.1746.007.02	Świadczenia terapii uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol	13 860,00	117 810,00 zł	11 075,30	94 140,01 zł
12.	Stowarzyszenie Pomocy "ARKA NOEGO"	ul. Apteczna 7 26-110 Skarżysko-Kamienna	04.1746.007.02	Świadczenia terapii uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol	7 125,00	60 562,50 zł	8 877,33	75 457,31

Z informacji pozyskanych ze Świętokrzyskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia w Kielcach wynika, iż:

- największą zrealizowaną wartość świadczeń w zakresie terapii uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol odnotowano w Klasztorze Podwyższenia Krzyża Świętego Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) z siedzibą w Chęcinach – zrealizowana wartość: 307 739,36 zł;
- największą zrealizowaną wartość świadczeń w zakresie rehabilitacji dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych odnotowano w Stowarzyszeniu MONAR Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień dla dzieci i młodzieży w Lutej – zrealizowana wartość: 919 241,84 zł;
- największą zrealizowaną wartość świadczeń w zakresie świadczeń dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych udzielane w hostelu, zrealizowano w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej „Nadzieja Rodzinie” w Kielcach – zrealizowana wartość: 243 493,45 zł.

Świadczenia z zakresu leczenia substytucyjnego udzielane były w Powiatowym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Starachowicach.

Liczba osób objętych programem metadonowym w 2020 roku wyniosła 47 – w tym 17 kobiet i 30 mężczyzn.

Poniższa tabela przedstawia liczbę pacjentów leczonych metadonem w rozbiciu na miejsce zamieszkania.

Tabela 9. Liczba pacjentów ze względu na miejsce zamieszkania.¹³

Lp.	Miejscowość	Liczba osób
1.	Starachowice	9
2.	Skarżysko-Kamienna	11
3.	Ostrowiec Świętokrzyski	1
4.	Kielce	5
5.	Piekoszów	1
6.	Staszów	1
7.	Tarnobrzeg	2
8.	Nowa Dęba	2
9.	Bliżyn	2
10.	Wąchock	2
11.	Błonie	1
12.	Brody	1
13.	Mazewo Dworskie	1
14.	Mirzec	1
15.	Niebo	1
16.	Podgród	1
17.	Pruszków	2
18.	Radkowice	1
19.	Stalowa Wola	1
20.	Śladków Duży	1

¹³ Źródło danych : Powiatowy Zakład Opieki Zdrowotnej w Starachowicach.

Liczba udzielonych porad w ramach programu metadonowego w 2020 roku wyniosła 11 109, a liczba świadczeń sprawozdanych jako zaburzenia zachowania spowodowane przyjmowaniem substancji nasennych i uspokajających wyniosła 48.

Z danych Świętokrzyskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia w Kielcach wynika, że z osobami uzależnionymi od substancji psychoaktywnych w województwie świętokrzyskim w 2020 roku pracowało łącznie 75 osób/specjalistów. Najliczniejszą grupę zawodową stanowili specjaliści terapii uzależnień ze specjalizacją drugiego stopnia - 28 osób/specjalistów.

Poniżej przedstawiono zestawienie kadry pracującej z osobami uzależnionymi od substancji psychoaktywnych w województwie świętokrzyskim w 2020 roku.

Tabela 10. Kadra pracująca z osobami uzależnionymi od substancji psychoaktywnych.¹⁴

L.p.	Kwalifikacje	Stopień specjalności	Ilość osób udzielających świadczeń
1.	Duchowny wyznania rzymskokatolickiego	-	1
2.	Instruktor terapii uzależnień	2-go stopnia	3
3.	Instruktor terapii uzależnień	w trakcie	1
4.	Lekarz – specjalista psychiatrii	1-go stopnia	1
5.	Lekarz – specjalista psychiatrii	2-go stopnia	4
6.	Lekarz – specjalista psychiatrii	w trakcie	2
7.	Pedagog	-	1
8.	Pielęgniarka	-	6
9.	Pielęgniarka – specjalista pielęgniarstwa rodzinnego	-	1
10.	Pielęgniarka – specjalista pielęgniarstwa środowiska nauczania i wychowania	-	1
11.	Pozostały pomocniczy personel medyczny	-	1
12.	Psycholog	-	5
13.	Psycholog kliniczny	1-go stopnia	1
14.	Psycholog kliniczny	specjalista	1
15.	Specjalista psychoterapii uzależnień	2-go stopnia	3
16.	Specjalista psychoterapii uzależnień	w trakcie	1
17.	Specjalista psychoterapii uzależnień; instruktor terapii uzależnień	w trakcie	1
18.	Specjalista psychoterapii uzależnień; psycholog	w trakcie	1
19.	Specjalista terapii uzależnień	1-go stopnia	1
20.	Specjalista terapii uzależnień	2-go stopnia	28
21.	Specjalista terapii uzależnień	w trakcie	9
22.	Specjalista terapii uzależnień; psycholog	2-go stopnia	1
23.	Specjalista terapii uzależnień; psycholog	w trakcie	1

¹⁴ Źródło danych: Świętokrzyski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia w Kielcach.

3.3. Działalność poradni i ośrodków leczenia uzależnień od substancji psychoaktywnych

3.3.1. Klasztor Franciszkanów w Chęcinach – Ośrodek Leczenia Uzależnień od Środków Psychoaktywnych „San Damiano”

Leczenie uzależnień, to podstawowe zadanie Ośrodka „San Damiano”. W strukturach placówki funkcjonują dwa hostele, które skupiają swe działania na ograniczaniu szkód i reintegracji społecznej (wdrażanie programów readaptacji społecznej):

1. Hostel dla Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych „Rivotorto” w Chęcinach.
2. Hostel dla Uzależnionych od Alkoholu „Wspólnota” w Połańcu.

Hostele przyjmują pacjentów po ukończonej wcześniej terapii podstawowej. Hostele cieszyły się w 2020 roku dużą popularnością, pobyty w tych placówkach umożliwiły pacjentom w trudnych sytuacjach życiowych uniknąć bezdomności. Pacjenci zyskiwali czas na znalezienie pracy i podjęcie samodzielnego życia. Terapia prowadzona w ww. placówkach skupiała się na działaniach post rehabilitacyjnych.

W Hostelu dla Uzależnionych od Alkoholu w Połańcu średnia liczba pacjentów wynosiła 13(NFZ refunduje 12), natomiast kolejki oczekujących wynoszą kilka miesięcy

Kadra Ośrodka „San Damiano” to zespół 8 osób z wyższym wykształceniem pedagogicznym, psychologicznym i medycznym oraz 2 dyplomowane pielęgniarki. 6 osób posiada certyfikat Ministra Zdrowia w zakresie terapii uzależnień, 1 osoba posiada certyfikat instruktora terapii uzależnień. Ponadto, w ośrodku pracuje 2 psychologów oraz 1 lekarz psychiatra.

W filii w Połańcu pracują 2 osoby z certyfikatem specjalisty psychoterapii uzależnień, 1 instruktor terapii uzależnień oraz 1 lekarz psychiatra.

Podobnie jak to miało miejsce w lecznictwie stacjonarnym, w lecznictwie ambulatoryjnym epidemia COVID-19 wpłynęła na ograniczenie dostępności usług medycznych. Ograniczono częstotliwość lub zaprzestano prowadzenia terapii grupowych m. in. dlatego, że pacjenci unikali spotkań zbiorowych z uwagi na ryzyko zakażenia. W ten sposób osoby uzależnione oraz rodziny osób uzależnionych miały mniejsze możliwości korzystania z istotnego dla nich wsparcia, jakim jest program terapii grupowej. Do czasu odwołania stanu epidemii zaprzestano organizacji grup dla osób współuzależnionych – członków rodzin osób uzależnionych od narkotyków, grup dla rodzin osób uzależnionych od alkoholu oraz szeregu grup dla osób uzależnionych (grupa wstępna, zaawansowana i edukacyjno – motywacyjna dla osób uzależnionych od alkoholu).

W lecznictwie ambulatoryjnym prowadzona była natomiast terapia indywidualna. Z uwagi na epidemię, większość wizyt odbyła się online, poprzez wykorzystanie środków komunikacji na odległość (telefon, skype, messenger i inne). W ten sam sposób w 2020 roku prowadzona była terapia rodzin.

Epidemia ograniczyła prowadzenie działań profilaktycznych w szkołach na terenie powiatu kieleckiego (profilaktyka uniwersalna), w niewielkim zakresie realizowana zaś była profilaktyka selektywna (MOW). Zawieszona została współpraca z podobnymi ośrodkami w Europie Środkowej, zwłaszcza na Słowacji i w Czechach.

Skala zjawiska uzależnienia i eksperymentowania z narkotykami jest trudna do oszacowania, z obserwacji wynika jednak, że powszechność tych zjawisk nie uległa

zmianie, istnieją przesłanki do tego by stwierdzić, że w niektórych środowiskach pogłębiły się. Na rynku narkotykowym królują dopalacze.

Problemem osób eksperymentujących z narkotykami jest najczęściej mała świadomość dużego ryzyka szybkiego uzależnienia i skutków zdrowotnych ich zażywania. W czasie pandemii rodzice dzieci używających narkotyków mają dodatkowo utrudnione możliwości znalezienia profesjonalnej pomocy wśród specjalistów. Pandemia fałszywie uspokoiła rodziców, większość z nich żyje w przekonaniu, że wraz z pojawieniem się izolacji narkotyki zniknęły.

Zestawienie świadczeń udzielonych przez „San Damiano”:

1. Liczba osób leczonych z powodu uzależnienia od substancji psychoaktywnych w Poradni Terapii Uzależnienia od Substancji Psychoaktywnych „Wspólnota” w Połańcu wynosiła 66 pacjentów (w tym 45 mężczyzn i 21 kobiety). Udzielonych zostało 735 porad.
2. Liczba osób leczonych z powodu uzależnienia od substancji psychoaktywnych w Poradni Leczenia Uzależnień „Wspólnota” w Połańcu wynosiła 54 pacjentów (w tym 31 mężczyzn i 23 kobiety). Udzielonych zostało 422 porady.
3. Liczba osób leczonych z powodu uzależnienia od substancji psychoaktywnych w Poradni Terapii Uzależnienia od Substancji Psychoaktywnych „San Damiano” w Chęcinach wyniosła 275 osób (w tym mężczyzn: 102 i 173 kobiety). Porad udzielono 2336 razy.
4. Liczba osób leczonych z powodu uzależnienia od substancji psychoaktywnych w Poradni Leczenia Uzależnień „San Damiano” w Chęcinach wynosiła 167 pacjentów (w tym 117 mężczyzn i 50 kobiet). Łącznie zostało udzielonych 1794 porad.
5. Liczba młodych pacjentów (do 18 r. ż.) w Poradni Leczenia Uzależnień dla Dzieci i Młodzieży w Chęcinach wynosiła 48 osób (28 chłopców i 20 dziewcząt). Łącznie zostało udzielonych 407 porad.
6. Liczba pacjentów w Ośrodku Rehabilitacyjnym dla Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych „San Damiano” w Chęcinach wynosiła 86 osób (81 mężczyzn i 5 kobiet).
7. Liczba pacjentów w Hostelu dla Uzależnionych od Alkoholu „Wspólnota” wynosiła 41 osób (w tym 36 mężczyzn i 5 kobiet).
8. Liczba osób leczonych z powodu uzależnienia od substancji psychoaktywnych w Hostelu dla Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych „Rivotorto” wynosiła 18 pacjentów (w tym 17 mężczyzn i 1 kobieta).

Rok 2020 to specyficzny i trudny czas, który znacząco wpłynął na sposób funkcjonowania i statystyki dotyczące placówek medycznych. Poszerzyła się również skala uzależnień, jednocześnie utrudniając lub odcinając osoby uzależnione od możliwości uzyskania pomocy.

W 2020 roku zapotrzebowanie na pobyt w Ośrodku Rehabilitacyjnym dla Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych „San Damiano” w Chęcinach, z programem średnioterminowym (czas pobytu od 6 – 12 miesięcy), było bardzo duże. Problemem była jednak dostępność leczenia, która została ograniczona w momencie wybuchu epidemii COVID-19.

W sierpniu 2020 roku przyjęcia nowych pacjentów zostały czasowo wstrzymane w związku z faktem objęcia ośrodka izolacją domową. Większość pacjentów i część kadry terapeutycznej została zarażona wirusem i przebywała w tym czasie w ośrodku.

Ośrodek Rehabilitacyjny dla Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych „San Damiano” w 2020 roku posiadał kontrakt na 15,72 miejsc refundowanych przez NFZ, dysponował przy tym miesięcznie 22 łózkami. Przeciętna liczba pacjentów w 2020 roku oscylowała między 12 a 13, dopiero w okresie od września do grudnia nieznacznie wzrosła.

3.3.2. Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie”

W Poradni Leczenia Uzależnień od Substancji Psychoaktywnych, będącej w strukturze Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Nadzieja Rodzinie” w Kielcach, w 2020 roku przyjęto 159 pacjentów – 124 mężczyzn i 35 kobiet.

Łącznie udzielono 717 świadczeń, z czego 294 porady, 419 indywidualnych sesji psychoterapeutycznych oraz 4 sesje terapii dla rodzin osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych.

Personel medyczny w Poradni Uzależnień od Substancji Psychoaktywnych to: 1 lekarz psychiatra, 1 psycholog, 2 specjalistów psychoterapii uzależnień oraz 3 specjalistów psychoterapii uzależnień w trakcie specjalizacji.

Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie” prowadzi również 2 placówki stacjonarne: Ośrodek Rehabilitacji dla Osób z Uzależnieniem od Substancji Psychoaktywnych w Pałęgach oraz Hostel dla Osób z Uzależnieniem od Substancji Psychoaktywnych w Kielcach.

W 2020 roku w ośrodku przebywało 69 pacjentów (64 mężczyzn i 5 kobiet), w ramach 6117 świadczeń (osobodni). Byli to pacjenci młodzi do 29 roku życia.

Kadra ośrodka to 1 lekarz psychiatra, 1 psycholog/instruktor terapii uzależnień, 1 psycholog/specjalista psychoterapii uzależnień, 4 specjalistów psychoterapii uzależnień, 1 specjalista psychoterapii uzależnień w trakcie specjalizacji, 1 wychowawca, 1 pielęgniarka.

W Hostelach w 2020 roku przebywało 26 pacjentów (24 mężczyzn i 2 kobiety), w ramach 3520 świadczeń (osobodni).

Kadra Hostelów: 1 psycholog, 1 instruktor terapii uzależnień, 2 specjalistów psychoterapii uzależnień.

Kadra pracująca w placówkach leczenia uzależnień od substancji psychoaktywnych zauważa u pacjentów znaczący wzrost problemów w zakresie zaburzeń psychicznych oraz osobowościowych. Na przestrzeni ostatnich lat do ośrodka nadal przyjmowane są osoby młode. Wielu pacjentów zgłasza się do ośrodka na mocy postanowienia sądu nakazującego leczenie, aż do ukończenia cyklu terapeutycznego.

Praca terapeutyczna z osobami uzależnionymi nie przebiega według z góry ustalonego szablonu. Każdy pacjent jest inny, stąd i różnego rodzaju problemy napotymane podczas terapii. Jednym z największych problemów w pracy z osobami uzależnionymi jest ich brak motywacji i opór przed dostrzeżeniem problemu związanego z daną substancją oraz z dostrzeżeniem szkodliwych konsekwencji wynikających z przyjmowania tejże substancji.

W grupie osób uzależnionych, które przyjmowane są do ośrodka dominującymi, zazywanymi substancjami psychoaktywnymi są: dopalacze, amfetamina, MDMA, mefedron, marihuana, leki zawierające pseudoefedrynę, barbiturany. Narkotyki stanowią obecnie bardziej zróżnicowaną grupę. Powszechne jest również zjawisko politoksykomanii, czyli jednoczesne przyjmowanie kilku substancji psychoaktywnych.

Z punktu widzenia placówki, skala narkomanii cały czas przejawia tendencje wzrostowe, co powoduje konieczność podejmowania dalszych działań profilaktycznych i leczniczych, jak również kontynuowania inicjatyw już istniejących.

Stowarzyszenie Nadzieja Rodzinie w ramach działań z zakresu profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej zrealizowano w 2020 roku następując projekty:

- „Program wczesnej interwencji FRED”;
- „Zanim będzie za późno!”;
- „Organizacja czasu wolnego z programem profilaktycznym dla dzieci i młodzieży z terenu Miasta Kielce w klubach, sportowych, świetlicach i organizacjach pozarządowych”;
- „Organizacja letniego wypoczynku dla dzieci i młodzieży połączonego z profilaktyką uzależnień – formy stacjonarne”;
- „Złap się wolności od uzależnienia”.

3.3.3. Stowarzyszenie Pomocy ARKA NOEGO – Rodzinna Poradnia Leczenia Uzależnień i Współuzależnień

Stowarzyszenie Pomocy Arka Noego realizuje szereg projektów wspierających proces readaptacji społecznej. Poprzez terapię udziela wsparcia, a także kształtuje umiejętności pełnienia ról społecznych przez osoby uzależnione i/lub eksperymentujące z substancjami psychoaktywnymi. Celem stowarzyszenia jest promowanie zintegrowanych metod holistycznego podejścia do zdrowia poprzez organizację zajęć sportowych, rekreacyjnych i terapeutycznych oraz zajęć mających na celu wykształcenie wśród dzieci i młodzieży kompetencji społecznych i obywatelskich. Ponadto poradnia systematycznie współpracuje z młodzieżowymi ośrodkami wychowawczymi, młodzieżowymi ośrodkami socjoterapii, zespołem kuratorskiej służby sądowej, sądami, jednostkami samorządu terytorialnego.

Poniższe tabele przedstawiają liczbę osób leczonych w placówce z powodu uzależnienia i/lub eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi, a także liczby porad udzielonych w przedmiotowym zakresie.

Tabela 11. Dane dotyczące Poradni Leczenia Uzależnień dla Dzieci i Dorosłych.¹⁵

Okres	01.01.2020 r. – 31.12.20120 r.			
Porady				
Liczba pacjentów ogółem	W tym liczba dzieci i młodzieży w wieku do 18 lat	W tym liczba pacjentów w wieku 65 lat i więcej	W tym kobiety	Teleporady
317	169	1	118	41

¹⁵ Źródło danych: Stowarzyszenie Pomocy ARKA NOEGO – Rodzinna Poradnia Leczenia Uzależnień i Współuzależnień w Skarżysku – Kamiennej.

W Poradni świadczenia udzielane są przez: 1 specjalistę psychiatrii, 1 specjalistę psychiatrii dzieci i młodzieży (specjalistę seksuologii), 1 specjalistę terapii uzależnień (psychoterapeutę), 1 superwizora klinicznego, 24 specjalistów terapii uzależnień (w tym dwóch w trakcie certyfikacji).

Stowarzyszenie Pomocy Arka Noego – Rodzinna Poradnia Leczenia Uzależnień i Współzależnień w 2020 roku realizowało następujące programy profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej :

- „Candis” specjalistyczny program dla użytkowników marihuany;
- Grupa wsparcia dla osób z rodzin z problemem uzależnień;
- POP (Program Ograniczania Picia), którego podstawową przesłanką jest założenie, że pacjenci, którym zaoferowano możliwość wyboru celu terapii mają większe szanse na sukces terapeutyczny, o czym świadczy ich zaangażowanie w realizację celów, które sami sobie stawiają/wybierają.

Biorąc pod uwagę liczbę pacjentów poradni w 2020 roku należy wskazać, że poziom uzależnienia i eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi jest bardzo dużym problemem na terenie powiatu skarżyskiego. Wiek inicjacji z przedmiotowymi substancjami z roku na rok obniża się, a liczba osób zmagających się z tym problemem rośnie.

Terapeuci napotykają często na wiele trudności związanych z prowadzoną terapią, m. in. na brak zaangażowania i motywacji pacjentów do podjęcia leczenia, osobiste trudności pacjenta (zamknięcie w sobie i wycofanie) oraz traumatyczne doświadczenia pacjenta (przemoc fizyczna, psychiczna i seksualna).

W 2020 roku jednym z priorytetów działalności Stowarzyszenia Pomocy Arka Noego – Rodzinnej Poradni Leczenia Uzależnień i Współzależnień było przeciwdziałanie patologiom społecznym, z naciskiem na uzależnienia od alkoholu oraz środków odurzających i substancji psychotropowych, i w tym celu:

1. Utrzymywano systematyczną współpracę z jednostkami samorządu terytorialnego z placówkami oświatowymi i środowiskiem lokalnym, ośrodkami pomocy społecznej, z przedstawicielami straży, policji i sądów.
2. Pracownicy poradni utrzymywali również ścisłe kontakty z przedstawicielami innych poradni psychologiczno – pedagogicznych z województwa świętokrzyskiego oraz innych instytucji działających w szeroko rozumianym sektorze służby zdrowia oraz pomocy społecznej.
3. Udzielano wsparcia dzieciom, młodzieży, ich rodzicom/opiekunom oraz nauczycielom.
4. Angażowano się w różnorodne przedsięwzięcia lokalne.
5. Dążono do pozyskania środków celem wdrożenia innowacyjnych metod terapeutycznych.
6. Zwiększono zasoby kadrowe (w poradni zatrudnieni są zarówno doświadczeni specjaliści mający wysokie kwalifikacje zawodowe, jak i osoby młode, które czerpiąc z doświadczeń starszych pracowników, wnoszą do placówki propozycje nowych form działań, innowacyjnych rozwiązań, zgodnych z aktualnymi osiągnięciami nauki).
7. Zwiększono kompetencje zawodowe poprzez udział w szkoleniach i kursach.

3.3.4. Świętokrzyskie Centrum Psychiatrii w Morawicy – Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia

W strukturze Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia znajdują się:

- Oddział Leczenia Alkoholowych Zespołów Absencyjnych (Detoksykacyjny),
- Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu XII – męski,
- Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu XIII – koedukacyjny,
- Poradnia Leczenia Uzależnień.

W 2020 roku liczba leczonych z powodu uzależnienia i/lub eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi wyniosła łącznie 107 osób, co obrazuje tabela:

Tabela 12. Liczba osób leczonych z powodu uzależnienia lub eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi w 2020 roku – z rozpoznaniem głównym.¹⁶

Liczba osób leczonych we wszystkich jednostkach WOTUW w 2020 roku z rozpoznaniem głównym F11-F12-F13-F14-F15-F16-F17-F18					
płeć	wiek				razem
	> 18	19-29	30-64	65 <	
kobiety	1	6	22	2	31
mężczyźni	1	26	47	2	76
Razem	2	32	69	4	107

Tabela 13. Liczba osób leczonych z powodu uzależnienia lub eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi w 2020 roku – z rozpoznaniem współistniejącym.¹⁷

Liczba osób leczonych we wszystkich jednostkach WOTUW w 2020 roku z rozpoznaniem współistniejącym F11-F12-F13-F14-F15-F16-F18-F-19					
płeć	wiek				razem
	> 18	19-29	30-64	65 <	
kobiety	-	1	6	1	8
mężczyźni	-	17	45	-	62
Razem	0	18	51	1	70

W 2020 roku liczba porad udzielonych w ramach Poradni Leczenia Uzależnień wyniosła 333. Z uwagi na fakt, że oddziały całodobowe rozliczane są tzw. osobodniem, nie

¹⁶ Źródło danych: Świętokrzyskie Centrum Psychiatrii w Morawicy.

¹⁷ Źródło danych: Świętokrzyskie Centrum Psychiatrii w Morawicy.

jest możliwe ustalenie liczby porad. Nie udzielono ani jednej porady pacjentom w Poradni Leczenia Uzależnienia z rozpoznaniem współistniejącym.

Tabela 14. Liczba udzielonych porad pacjentom w Poradni Leczenia Uzależnień w 2020 roku - z rozpoznaniem głównym.¹⁸

Liczba udzielonych porad pacjentom w Poradni Leczenia Uzależnień w 2020 roku z rozpoznaniem ogólnym F11-F12-F13-F14-F15-F16-F18-F-19					
pleć	wiek				razem
	> 18	19-29	30-64	65 <	
kobiety	1	9	88	5	103
mężczyźni	5	73	152	-	230
Razem	6	82	240	5	333

W Wojewódzkim Ośrodku Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia nie była prowadzona działalność profilaktyczna. Jednakże w ramach psychoterapii uzależnienia są wprowadzone elementy profilaktyki wskazującej, która kierowana jest do osób, u których rozpoznano pierwsze objawy zaburzeń lub szczególnie zagrożonych rozwojem problemów wynikających z używania substancji psychoaktywnych, a które są uzależnione od alkoholu.

Z danych Świętokrzyskiego Centrum Psychiatrii wynika, że w 2020 roku we wszystkich jednostkach Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia przyjęto 2 962 pacjentów, z czego tylko 177 osób to osoby z rozpoznaniem uzależnienia od środków psychoaktywnych lub z rozpoznaniem współwystępowania uzależnienia od środków psychoaktywnych. Pozostali pacjenci leczyli się z powodu uzależnienia od alkoholu.

3.3.5. Stowarzyszenie MONAR Kielce – Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień

W 2020 roku poradnia w ramach przyznanej dotacji z Urzędu Miasta Kielce zaangażowana była w prowadzenie następujących przedsięwzięć:

1. Prowadzenie Mobilnego Punktu Konsultacyjnego na terenie Miasta Kielce.
2. Realizowanie programów wspierających proces terapeutyczny i rehabilitacyjny osób uzależnionych od narkotyków oraz członków ich rodzin.
3. Prowadzenie Punktu Konsultacyjnego z telefonem zaufania dla osób uzależnionych od środków psychoaktywnych i ich rodzin.
4. Prowadzenie Hostelów oraz zajęć terapeutycznych dla osób uzależnionych od narkotyków po ukończonej terapii.

Kadra Poradni liczy 7 osób, w tym 4 osoby posiadają certyfikat specjalisty psychoterapii uzależnień. Ponadto: 1 psychologa, 1 lekarza psychiatrę i 1 sekretarkę medyczną.

¹⁸ Źródło danych: Świętokrzyskie Centrum Psychiatrii w Morawicy.

W 2020 roku liczba pacjentów leczonych w poradni wyniosła ogółem 50 osób – z czego było to 7 kobiet i 43 mężczyzn. Poniższe dane zawarte w tabelach przedstawiają liczę osób z uwzględnieniem wieku i płci.

Tabela 15. Dane z uwzględnieniem wieku i płci osób leczonych w Poradni Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień Stowarzyszenia MONAR Kielce.¹⁹

Kategoria wiekowa	Mężczyźni	Kobiety	Razem
0-18	3	1	4
19-29	20	5	25
30-64	20	1	21
65 i więcej	0	0	0
Ogółem	43	7	50

3.3.6. Stowarzyszenie MONAR – Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień dla Dzieci i Młodzieży w Lutej

Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień dla Dzieci i Młodzieży w Lutej jest placówką dysponującą 40 miejscami dla uzależnionych. W 2020 roku ośrodek przyjął 71 osób. Liczba leczonych pacjentów w 2020 roku wyniosła w sumie 100 osób. Większość pacjentów posiadała wykształcenie gimnazjalne/zawodowe (48) oraz średnie (24).

W ośrodku prowadzony jest program terapeutyczny dla osób z uzależnieniem behawioralnym oraz ich rodzin i bliskich podejmujących leczenie w Ośrodku Monar w Lutej.

Tabela 16. Liczba osób przyjętych do ośrodka w 2020 roku z podziałem na wiek i płeć.²⁰

Wiek pacjentów przyjętych	Kobiety	Mężczyźni	Razem
do 17 lat 11 m-cy 29 dni	5	29	34
od 18 do 24 lat	1	26	27
powyżej 24 lat	1	9	10
Razem:	7	64	71

¹⁹ Źródło danych: Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień Stowarzyszenie MONAR Kielce.

²⁰ Źródło danych: Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień dla dzieci i młodzieży w Lutej.

Tabela 16. Liczba osób przyjętych do ośrodka w 2020 roku z podziałem na przebieg dotychczasowego pobytu w placówkach.²¹

Osoby przyjęte do ośrodka, które:	Płeć		Razem:
	Kobiety	Mężczyźni	
Nie leczyły się	2	27	29
Przebywały w innym ośrodku MONAR	4	30	34
Przebywały w innej placówce leczniczej	1	7	8
Razem:	7	64	71

Pacjenci po ukończeniu programu leczenia mają możliwość skorzystania z programu postrehabilitacyjnego w hostelu.

3.3.7. Ośrodek Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia w Kielcach – z siedzibą w Kielcach przy ul. Jana Nowaka - Jeziorańskiego 65

W 2020 roku w Ośrodku Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia w Kielcach z powodu uzależnienia lub eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi leczona była następująca liczba osób:

- z powodu uzależnienia od narkotyków – 1 mężczyzna w wieku 30 lat (69 wizyt);
- z powodu uzależnienia mieszanego – 3 kobiety (26 lat) oraz 11 mężczyzn w wieku 19-35 lat, 4 mężczyzn w wieku 36-64 lata (ogółem 213 wizyt);
- z powodu uzależnienia od leków – 1 kobieta w wieku 54 lata (44 wizyty);

Ośrodek nie realizował programów profilaktycznych oraz nie wdrażał programów readaptacji społecznej. Natomiast pacjenci leczeni w ośrodku otrzymują informację o możliwości zamieszkania w hostelu w Kielcach lub poza miastem.

W oddziale dziennym terapii uzależnień Ośrodka Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia, zatrudnionych jest dwóch specjalistów psychologów uzależnień oraz jeden specjalista psychiatry. Natomiast w Poradni Leczenia Uzależnień zatrudnionych jest 5 psychologów – specjalistów psychoterapii uzależnień, 1 psychoterapeuta oraz jeden lekarz specjalista psychiatry.

Zauważono tendencję do wzrostu liczby osób z uzależnieniami mieszanymi tj. alkohol, narkotyki. Uzależnienia te dotyczą coraz młodszych osób, głównie urodzonych przed 2000 rokiem.

3.3.8. PZU Zdrowie S.A. Oddział Centrum Medyczne Artimed w Kielcach – Poradnia Leczenia Uzależnień

W 2020 r w Poradni Leczenia Uzależnień z powodu uzależnienia i/lub eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi leczono 17, z czego 3 osoby to kobiety,

²¹ Źródło danych: Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień dla dzieci i młodzieży w Lutej.

a 14 osób to mężczyźni. Najmłodsza osoba była w wieku 17 lat, a najstarsza w wieku 83 lat. Udzielono łącznie 84 porady.

W placówce z osobami uzależnionymi pracuje 2 lekarzy specjalistów psychiatrów oraz specjalista terapii uzależnień.

Z punktu widzenia działalności poradni skala problemu uzależnienia i/lub eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi jest wzrostowa. Osoby mają pierwszy kontakt z substancjami psychoaktywnymi w coraz młodszym wieku. Zauważa się tendencję do zwiększonego zainteresowania substancjami tzw. „dopalaczami” ze względu na łatwiejszy dostęp oraz często silniejsze działanie.

Specjaliści pracujący z osobami uzależnionymi, najczęściej zgłaszają problemy związane z brakiem motywacji wewnętrznej tych osób oraz brak regularności w uczęszczaniu na spotkania.

3.4. Działania podejmowane przez samorządy lokalne województwa świętokrzyskiego w 2020 roku

Gminy corocznie wypełniają ankietę opracowaną przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii i przekazywaną za pośrednictwem eksperta wojewódzkiego ds. informacji o narkotykach i narkomanii. Zawiera ona dane dotyczące informacji ogólnych na temat gminnych programów przeciwdziałania uzależnieniom, działań informacyjno – edukacyjnych prowadzonych w lokalnych samorządach, rozwoju kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii, profilaktyki, redukcji szkód, rehabilitacji i reintegracji społecznej, monitorowania sytuacji epidemiologicznej w zakresie używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP oraz postaw społecznych i reakcji instytucjonalnych.

W znakomitej większości gminy województwa świętokrzyskiego w 2020 roku posiadały wspólny program przeciwdziałania uzależnieniom. Na 102 gminy wchodzące w skład województwa świętokrzyskiego 68 opracowało wspólny program przeciwdziałania uzależnieniom, 30 oddzielny gminny program przeciwdziałania narkomanii, w 4 gminach nie opracowano programu.

Wysokość wydatków poniesionych w 2020 roku przez gminy województwa świętokrzyskiego na działania związane z realizacją gminnych programów w rozdziale 85153 (zwalczanie narkomanii) wyniosła w sumie: 674 206, 22 zł.

Całkowita wysokość wpływów z tzw. korkowego w 2020 roku w gminach województwa świętokrzyskiego wyniosła: 22 803 803,15 zł.

Największą aktywność w ramach działań informacyjno – edukacyjnych gminy województwa świętokrzyskiego wykazywały w obszarze działalności edukacyjnej adresowanej do dzieci i młodzieży. Tematyka działań dotyczyła zagrożeń wynikających z używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP, a także z pozamedycznego stosowania produktów leczniczych, których używanie może prowadzić do uzależnienia. Gminy wykazywały również dużą aktywność w zakresie realizacji działań edukacyjnych adresowanych do rodziców oraz w zakresie upowszechniania informacji na temat dostępu do działań profilaktycznych, interwencyjnych, pomocowych i placówek leczenia dla osób zagrożonych uzależnieniem lub uzależnionych.

Najbardziej realizowanym zadaniem było prowadzenie kampanii społecznych,

adresowanych do innych grup docelowych na temat zagrożeń wynikających z używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP, a także z pozamedycznego stosowania produktów leczniczych, których używanie może prowadzić do uzależnienia. Równie niewielką aktywność gminy wykazały w prowadzeniu kampanii społecznych adresowanych do rodziców.

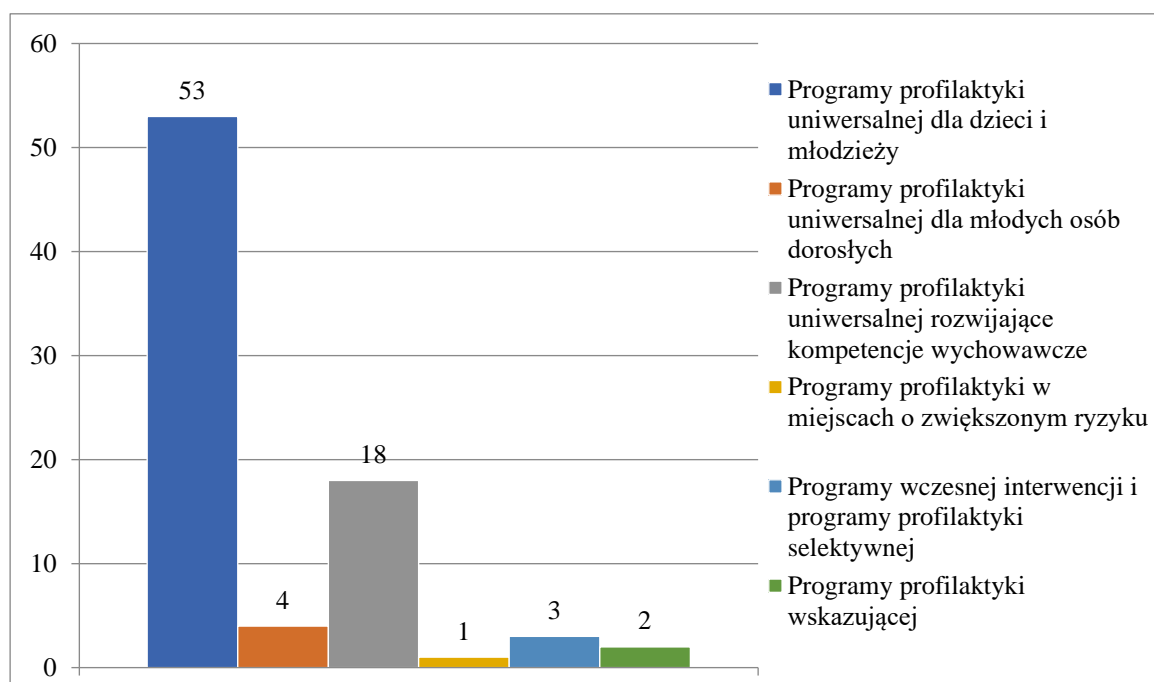
Gminy realizowały szkolenia dla osób pracujących z dziećmi i młodzieżą (4 gminy) oraz inne formy doskonalenia kompetencji osób pracujących z dziećmi i młodzieżą (4 gminy). Szkolenia oraz inne formy doskonalenia kompetencji, dotyczyły wczesnego rozpoznawania zagrożenia wynikającego z używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, NSP oraz interwencji profilaktycznej.

Największą aktywność jednostki samorządu terytorialnego wykazywały w zakresie realizacji programów profilaktyki:

- a. uniwersalnej dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym.
- b. uniwersalnej rozwijającej kompetencje wychowawcze rodziców lub osób pracujących z dziećmi i młodzieżą²²

Z ankiet sprawozdawczych wynika, że 4 gminy wdrażały programy profilaktyki uniwersalnej dla młodych osób dorosłych (18-35 lat, np. studentów) zapobiegających używaniu narkotyków

Wykres 1. Liczba zrealizowanych działań profilaktycznych²²

Najrzadziej realizowanym zadaniem było wdrażanie programów profilaktyki w miejscach o zwiększonym ryzyku używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP (np. dyskoteki) – 1 gmina w powiecie starachowickim. Zainteresowanie gmin było również niskie jeśli chodzi o realizację programów profilaktyki wskazującej adresowanych do jednostek lub grup wysoce narażonych na czynniki ryzyka,

²² Tamże.

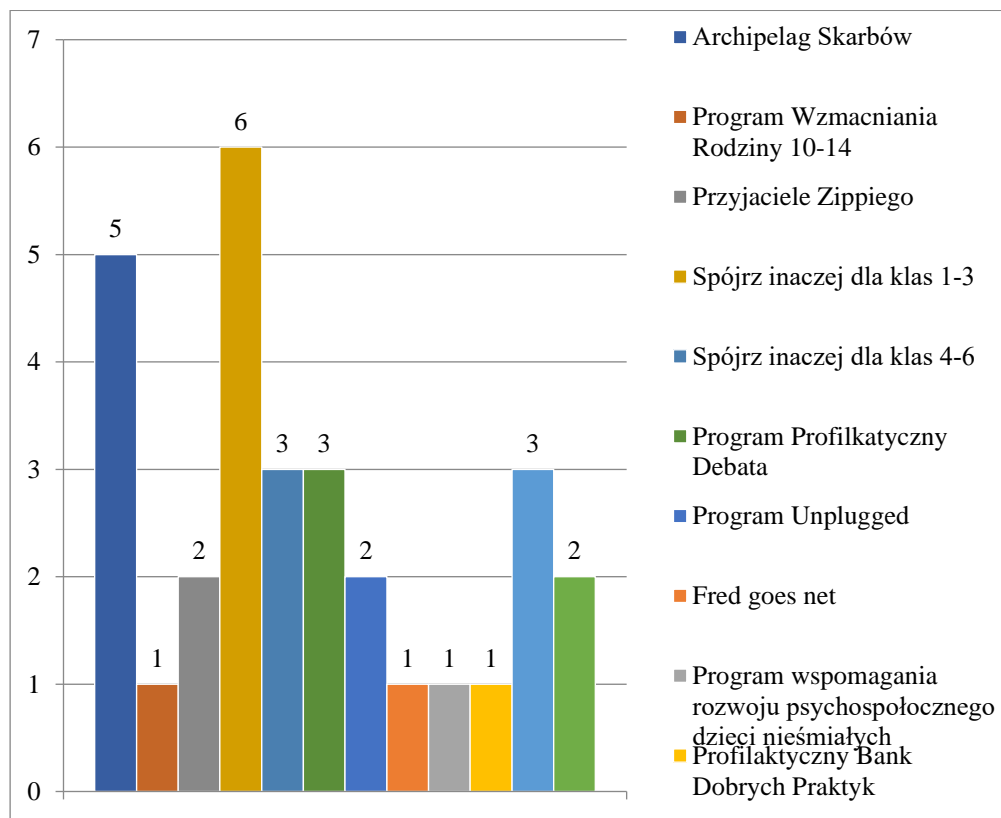
w szczególności do osób używających środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP w sposób szkodliwy – 1 gmina z powiatu starachowickiego oraz Miasto Kielce.

Żadna z gmin nie podjęła działań związanych z wdrażaniem programów profilaktyki adresowanych do rodziców, obejmujące pomoc prawną.

Łącznie w realizację programów profilaktyki uniwersalnej na terenie województwa świętokrzyskiego zaangażowanych było około 186 szkół oraz 10 placówek systemu oświaty innych niż szkoły. Działaniami w ramach programów profilaktyki uniwersalnej objęto około 16 749 osób. Programami wczesnej interwencji i profilaktyki selektywnej objęto około 117 osób. Z kolei programami profilaktyki wskazującej objęto około 63 osób.

W 2020 roku najchętniej realizowanymi przez gminy programami rekomendowanymi były: Archipelag Skarbów, Spójrz Inaczej dla klas 1-3, Spójrz Inaczej dla klas 4-6, Program Profilaktyczny Debata oraz ARS, czyli jak dbać o miłość?.

Wykres 2. Liczba gmin realizująca programy rekomendowane²³

Większość gmin realizujących na swoim terenie programy profilaktyczne i rekomendowane zwracała uwagę na trudności w prowadzeniu działań profilaktycznych przede wszystkim w szkołach i placówkach oświatowych, jakie miały miejsce w 2020 roku w związku z pandemią COVID-19. Dotychczas realizowane programy były w większości skierowane do środowiska dzieci i młodzieży a sytuacja epidemiologiczna tworzyła bariery organizacyjne przy ich realizacji. Większość gmin nie była przygotowana do realizacji programów w innych

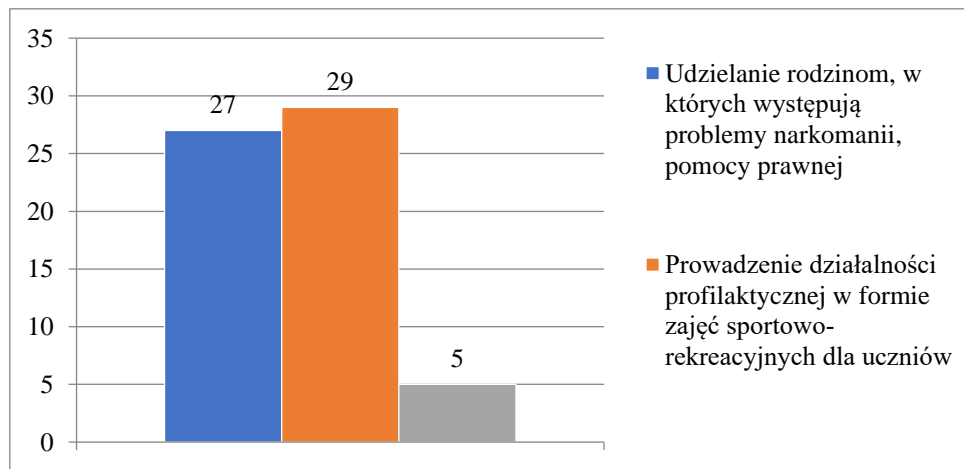
²³ Opracowanie własne na podstawie danych z kwestionariuszy sprawozdawczych z realizacji gminnych programów przeciwdziałania narkomanii za 2020 rok.

alternatywnych formach, np. on-line. Ponadto realizacja programów przy zastosowaniu innych alternatywnych rozwiązań stwarzała wiele wątpliwości, zwłaszcza co do ich skuteczności. Zamknięcie szkół i przejście uczniów na naukę zdalną, ograniczyło możliwość bezpośredniego kontaktu i jednocześnie zahamowało wiele z planowanych w 2020 roku przedsięwzięć profilaktycznych, m.in. w zakresie profilaktyki uzależnień. Większość gmin zgłaszała potrzebę dostosowania programów profilaktycznych do sytuacji epidemiologicznej i wprowadzenie zmian w tym zakresie w kolejnym okresie programowym.

Gminy wspierały finansowo noclegownie, schroniska i punkty dziennego pobytu dla osób uzależnionych (światlice, drop-in) oraz hostele, w których mogą przebywać osoby uzależnione od narkotyków. Ponadto upowszechniały informacje na temat placówek i programów ambulatoryjnych dla osób uzależnionych.

Gminy monitorują problem narkotyków i narkomanii na swoim terenie. Realizują to zadanie poprzez wspieranie realizacji badań ankietowych w populacji generalnej oraz badań prowadzonych zgodnie z metodologią zalecaną przez Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii. Wynikiem tych badań było 7 raportów dotyczących m.in. rozpowszechnienia używania narkotyków w gminie, reakcji społecznej i/lub instytucjonalnej, monitoringu problemu narkomanii na terenie gminy, raport z badania ESPAD. Podczas realizacji zadań własnych największą aktywność gminy wykazały w prowadzeniu działalności profilaktycznej w formie zajęć sportowo – rekreacyjnych dla uczniów. Szczegóły ilustruje poniższy wykres.

Wykres 3. Zadania własne realizowane przez gminy w ramach przeciwdziałania narkomanii.²⁴

W ramach gminnych programów z rozdziału 85153 (przeciwdziałanie narkomanii) wspierano następujące zadania własne:

1. 27 gminy prowadziły działania polegające na udzielaniu pomocy prawnej rodzinom, w których występuje problem narkomanii,
2. 29 gmin udzieliło wsparcia na realizację zadania polegającego na prowadzeniu działalności profilaktycznej w formie zajęć sportowo – rekreacyjnych dla uczniów,

²⁴ Tamże.

3. 5 gmin udzieliło wsparcia na realizację zadania polegającego na prowadzeniu dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych.

3.5. Działania podejmowane w 2020 roku w ramach realizacji Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2020

Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2020 realizowany był nie tylko przez samorząd województwa, ale również przez inne podmioty, których zakres działalności stanowi o inicjowaniu działań z zakresu przeciwdziałania narkomanii na terenie województwa świętokrzyskiego. W związku z zaistniałą sytuacją epidemiologiczną w kraju, liczba podejmowanych działań w porównaniu do lat ubiegłych istotnie się zmniejszyła.

3.5.1. Działania informacyjno – edukacyjne na rzecz ograniczania stosowania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i NSP

Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach

W 2020 roku Samorząd Województwa Świętokrzyskiego wspierał finansowo, realizował i podejmował działania z zakresu edukacji zdrowotnej i upowszechniania informacji na temat dostępu do działań profilaktycznych, interwencyjnych, pomocowych i placówek leczenia dla osób zagrożonych uzależnieniem lub uzależnionych od środków odurzających, substancji psychotropowych i nowych substancji psychoaktywnych.

Na podstawie ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie²⁵, Zarząd Województwa Świętokrzyskiego ogłosił otwarty konkurs ofert na wsparcie realizacji zadań publicznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym - zwalczanie narkomanii. Jedno z zadań dotyczyło wspierania działań o charakterze informacyjno – edukacyjnym mających na celu ograniczanie stosowania środków psychoaktywnych. Zadanie to realizowane było przez Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie” z siedzibą w Kielcach. Projekt pn. „Zanim będzie za późno” miał na celu przekazanie i pogłębienie wiedzy na temat zdrowotnych, społecznych i prawnych konsekwencji zażywania substancji psychoaktywnych. Grupą docelową realizowanych działań profilaktycznych była młodzież oraz rodzice z terenu województwa świętokrzyskiego. Przeprowadzono 96 godzin warsztatów profilaktycznych, w których udział wzięło 120 dzieci oraz 24 rodziców. Spotkania te miały na celu integrację środowiska, niwelowanie skutków izolacji społecznej oraz pokazanie, jak można spędzać czas wolny w sposób efektywny i jednocześnie bezpieczny. W ramach zadania, akredytowany superwizor przeprowadził 24 godziny superwizji dla 28 osób z kadry Klubów Wolna Strefa. Udział w tych spotkaniach umożliwił kadrze pedagogicznej m. in. przepracowanie zawodowych problemów. Ponadto przeprowadzono 144 godzin zajęć dotyczących alternatywnych stylów życia. Stowarzyszenie na realizację projektu otrzymało dofinansowanie w wysokości 19 640,00 zł.

W kwietniu 2020 roku zbierano dane do badań dotyczących wpływu COVID-19 na użytkowników narkotyków oraz służby odpowiedzialne za przeciwdziałanie narkomanii w Unii

²⁵ Ustawa z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1057 ze zm.).

Europejskiej. Ankieta miała na celu pomoc Europejskiemu Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii (EMCDDA) oraz Krajowemu Biuru ds. Przeciwdziałania Narkomanii w zebraniu danych z poszczególnych krajów członkowskich. Celem badania było szybkie określenie i podniesienie stanu wiedzy na temat wpływu epidemii COVID-19 oraz podejmowanych krajowych działań zaradczych w obszarze przeciwdziałania narkomanii. Dane zebrane z ankiet zostały przesłane do Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii.

W październiku 2020 roku Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego, włączył się w ogólnopolską kampanię społeczną pn. „Bez chemii na drodze”. Informacja o kampanii została przesłana m.in. do: Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego, Wojewódzkiego Ośrodka Medycyny Pracy oraz do gmin z terenu województwa świętokrzyskiego, a także zamieszczona na stronie internetowej i w mediach społecznościowych Urzędu Marszałkowego Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach.

Komenda Wojewódzka Policji w Kielcach²⁶

Podczas prowadzonych działań profilaktycznych w związku z ograniczaniem zjawiska zażywania „dopalaczy” w ramach ogólnopolskiej kampanii o charakterze edukacyjno-profilaktycznym pt. „Narkotyki i dopalacze zabijają”, świętokrzyscy policjanci od 01.01.2020 r. do 31.12.2020 r. na terenie województwa świętokrzyskiego przeprowadzili łącznie 478 różnego rodzaju przedsięwzięć profilaktycznych (spotkania, spotkania online, akcje, stoiska) z udziałem ponad 14 400 uczestników (dzieci, młodzież, nauczyciele i dorośli). Prelekcje odbywały się przede wszystkim w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych.

Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Kielcach²⁷

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej przekazywali wiedzę o zagrożeniach dla zdrowia lub życia ludzi spowodowanych zażywaniem tzw. „dopalaczy”, profilaktyce uzależnień oraz zatruciu środkami zastępczymi. Adresatami tych działań byli przede wszystkim uczniowie szkół podstawowych, nauczyciele, dyrektorzy szkół podstawowych i ponadpodstawowych, rodzice, a także uczestnicy i opiekunowie wycieczek zimowych i letnich oraz społeczność lokalna.

W ramach podejmowanych inicjatyw prozdrowotnych podczas spotkań edukacyjnych rozdawano materiały edukacyjne (ulotki „Biorąc – nie jesteś sobą”, „Uwaga rodzice”). Na stronie internetowej publikowano materiały edukacyjne „Nowe narkotyki poradnik dla nauczycieli”.

W listopadzie 2020 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jędrzejowie zorganizował konkurs plastyczny o tematyce uzależnień pt. „Postaw na marzenia – a nie na uzależnienia”, w którym udział wzięły szkoły z terenu powiatu jędrzejowskiego.

Oddział Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej – Epidemiologicznej w Kielcach wspólnie z Państwowymi Powiatowymi Inspektorami Sanitarnymi, przeprowadził w 2020 roku następujące działania informacyjno – edukacyjne nt. środków zastępczych tzw. „dopalaczy” (według ilości inicjatyw i szacunkowej ilości uczestników) odpowiednio:

²⁶ Dane przekazane przez Komendę Wojewódzką Policji w Kielcach.

²⁷ Dane przekazane przez Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Kielcach.

- spotkania edukacyjne – 46/1872;
- seminarium – 1/254;
- prelekcje – 11/375;
- konkursy – 3/198;
- punkty informacyjno – edukacyjne – 3/650;
- informacje dla mediów – 11/3810.

Kuratorium Oświaty w Kielcach²⁸

Działania podejmowane przez Kuratorium Oświaty w Kielcach w zakresie przeciwdziałania narkomanii skierowane były nie tylko do nauczycieli, ale również do uczniów oraz ich rodziców. Wiele z nich odbywało się cyklicznie.

Podejmowane działania w zakresie przeciwdziałania narkomanii to:

- organizowanie bezpłatnych szkoleń dla pracowników placówek z terenu województwa świętokrzyskiego pt. „Narkotyki i dopalacze w szkole XXI wieku”;
- udzielanie doraźnych porad nauczycielom, rodzicom w sprawach związanych z uzależnieniem od narkotyków i innych substancji psychoaktywnych;
- informowanie poprzez stronę Kuratorium Oświaty w Kielcach m.in. o kampaniach, projektach skierowanych do dzieci młodzieży (zakładka: Bezpieczeństwo i profilaktyka);
- zamieszczanie na stronie Kuratorium Oświaty w Kielcach poradników dla dyrektorów szkół i organów prowadzących szkoły, zawierających zbiór rekomendacji oraz wytycznych dotyczących działań profilaktycznych związanych z ryzykiem wystąpienia zagrożeń bezpieczeństwa w szkole lub placówce, wraz ze wskazaniem obowiązujących przepisów i odpowiedzialności;
- prowadzenie warsztatów i szkoleń przez doradców metodycznych w ramach Świętokrzyskiej Sieci Doradców Metodycznych dla nauczycieli województwa świętokrzyskiego w zakresie profilaktyki uzależnień;
- koordynowanie działań profilaktyki uzależnień w szkołach i przedszkolach w ramach Świętokrzyskiej Sieci Przedszkoli i Szkół Promujących Zdrowie;
- wspieranie działań szkół w zakresie bezpieczeństwa poprzez rozwijanie sieci współpracy w ramach poprawy bezpieczeństwa w szkole – współpraca z Komisją Bezpieczeństwa w Starostwie Powiatowym w Busku-Zdroju;
- koordynowanie działań w zakresie poprawy zdrowia publicznego poprzez współpracę z Polskim Towarzystwem Zdrowia Publicznego;
- propagowanie zdrowego stylu życia wśród młodzieży poprzez wspieranie nauczycieli w realizacji zajęć w ramach kształtowania postaw prozdrowotnych, w tym przeciwdziałania narkomanii – współpraca z Polskim Czerwonym Krzyżem.

²⁸ Dane przekazane przez Kuratorium Oświaty w Kielcach.

Areszt Śledczy w Kielcach²⁹

W I kwartale 2020 roku (z uwagi na sytuację epidemiologiczną w kraju) Areszt Śledczy w Kielcach realizował następujące działania:

- kontynuował współpracę z uczelniami wyższymi (praktyki zawodowe dla studentów);
- kontynuował współpracę ze szkołami ponad gimnazjalnymi z terenu Kielc i okolic. Celem tej współpracy było prowadzenie działań profilaktycznych dotyczących szkodliwości zażywania środków psychoaktywnych;
- prowadził działania edukacyjne, których celem było nabycie umiejętności rozpoznawania sygnałów ostrzegawczych dotyczących pierwszych oznak demoralizacji u młodzieży w okresie dorastania przez nauczycieli i pedagogów szkół średnich;
- prowadził działania readaptacyjne, których odbiorcami byli pacjenci oddziału terapeutycznego – m.in. organizowano spotkania z młodzieżą szkolną oraz nauczycielami;
- współpracował z pełnomocnikiem Wojewody Świętokrzyskiego ds. uzależnień, celem poszerzenia kwalifikacji personelu oddziału terapeutycznego dla skazanych uzależnionych i uzyskania pomocy dydaktycznej.

3.5.2. Rozwój kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii

Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach

Zadanie miało być realizowane w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi, jednak żadna z ofert złożonych w konkursie po ocenie merytorycznej nie uzyskała wymaganej liczby punktów.

W ramach rozwoju kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii, pracownicy Departamentu Ochrony Zdrowia uczestniczyli w następujących spotkaniach:

- webinarium na „ZOOM” pt. „Wyniki badań dotyczące wpływu koronawirusa na użytkowników narkotyków”, które odbyło się w Krajowym Biurze ds. Przeciwdziałania Narkomanii. Podczas webinarium zostały przedstawione wyniki badań zrealizowanych przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii wśród placówek pomocowych w ramach współpracy z EMCDDA z Lizbony. Celem webinarium było przedstawienie wpływu COVID-19 na placówki leczenia, redukcję szkód, rynek narkotykowy oraz na osoby uzależnione;
- webinarium pt. „Pomoc osobom uzależnionym a epidemia COVID-19”, zorganizowane przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii z okazji Międzynarodowego Dnia Przeciwdziałania Narkomanii. Podczas spotkania przedstawiono sytuację epidemiologiczną w Polsce i w Europie oraz omówiono kwestię systemu pomocy osobom uzależnionym w Europie w dobie epidemii COVID-19

²⁹ Dane przekazane przez Areszt Śledczy w Kielcach.

Komenda Wojewódzka Policji w Kielcach³⁰

W ramach prowadzonych szkoleń dotyczących problematyki narkotykowej dla osób dorosłych (pedagodzy, rodzice, rodziny zastępcze, pracownicy socjalni) wykorzystywana była walizka z atrapami narkotyków „Drug - box”. Aktualnie w garnizonie świętokrzyskim są 4 takie walizki, tj. w: KWP w Kielcach, KPP w Busku - Zdroju, KPP w Ostrowcu Świętokrzyskim i w KPP w Staszowie.

Dodatkowo w celu ograniczenia zjawiska narkomanii wykorzystywane było narzędzie w postaci *Krajowej mapy zagrożeń bezpieczeństwa*, gdzie na terenie województwa świętokrzyskiego mieszkańcy zgłosili w kategorii *używanie środków odurzających* ogółem 150 takich przypadków. Każde zgłoszenie jest weryfikowane przez policjantów i w przypadku potwierdzenia zagrożenia niezwłocznie podejmowane są działania zmierzające do jego wyeliminowania.

3.5.3. Działania z zakresu profilaktyki

Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach

Zadanie „*Wspieranie działań z zakresu profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej*” dotyczyło realizacji programów profilaktycznych. Zadanie zostało zrealizowane przez Stowarzyszenie „Nadzieja Rodzinie” w Kielcach w ramach otwartego konkursu ofert. Grupę docelową stanowiło 180 osób, w tym 120 dzieci i młodzieży w wieku 10-19 lat oraz 60 rodziców, opiekunów, osób z otoczenia dzieci i młodzieży. W ramach projektu przeprowadzono 288 godzin warsztatów informacyjno - edukacyjnych, podczas których młodzież dowiedziała się o szkodliwości różnego rodzaju substancji psychoaktywnych oraz o skutkach niewłaściwego stosowania leków i suplementów diety. Odbyły się również warsztaty dla 60 osób – dla rodziców, opiekunów oraz osób z otoczenia dzieci i młodzieży. Uczestnicy warsztatów nabyli wiedzę z zakresu zagrożeń związanych z zażywaniem substancji uzależniających, sposobów rozwiązywania problemów i pomocy uzależnionemu. Ponadto 40 osobowa grupa młodzieży odbyła wizytę w Ośrodku Leczenia Uzależnień w Pałęgach. Opracowano i wydano również broszurę informacyjno – edukacyjną dotyczącą substancji psychotropowych i psychoaktywnych oraz uzależnienia od nich. Realizatorzy projektu wraz z jego uczestnikami nagrali także spot radiowy promujący zdrowy styl życia wolny od uzależnienia – został on wyemitowany na antenie Radia Kielce 10 razy. Stowarzyszenie na realizację projektu otrzymało dofinansowanie w wysokości 28 480,00 zł.

Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach³¹

Realizowało zadania wynikające z Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii poprzez upowszechnianie rekomendowanych programów profilaktycznych w trakcie realizacji następujących działań:

- kursu doskonalającego „Przyjaciele Zippiego”, którego celem było przygotowanie nauczycieli do prowadzenia rekomendowanego programu profilaktycznego pn. „Przyjaciele Zippiego”. W kursie uczestniczyło 11 nauczycieli pracujących z dziećmi

³⁰ Dane przekazane przez Komendę Wojewódzką Policji w Kielcach.

³¹ Dane przekazane przez Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach.

w wieku 5-9 lat. Kurs realizowany był w terminach: 15.05.2020 r., 15.06.2020 r., 17.07.2020 r.;

- konferencji pt. „Proces kształcenia i wychowania w aspekcie zmian organizacyjnych OHP”, której celem było przygotowanie uczestników do pracy wychowawczej w sytuacji pandemii. W konferencji udział wzięło 35 wychowawców z ośrodków szkolenia i wychowania OHP województwa świętokrzyskiego. Konferencja odbyła się w dniu 26.08.2020 r.;
- projektu „Szkoła Off Road – relacje w szkole”, który dotyczył relacji nauczyciel – uczeń w zmieniającej się rzeczywistości. Celem projektu było poszerzenie wiedzy i umiejętności nauczycieli wychowawców w zakresie zdrowia psychicznego uczniów ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia w procesie zdalnego nauczania. Udział w szkoleniach wzięło 16 zainteresowanych nauczycieli. Większość spotkań odbyła się w październiku 2020 roku;
- kursu e-learningowego pn. „Działania promocyjno - edukacyjne w placówce oświatowej”, którego celem było wsparcie nauczycieli w realizacji wychowawczych działań pozalekcyjnych online. Udział w szkoleniu wzięło 16 nauczycieli wychowawców. Kurs odbył się w dniu 15.12.2020 r.

3.5.4. Prowadzenie redukcji szkód, rehabilitacji i reintegracji społecznej poprzez zwiększanie dostępności do opieki zdrowotnej i programów podnoszących jakość życia osób używających szkodliwie i uzależnionych

Areszt Śledczy w Kielcach³²

W 2020 roku Areszt Śledczy w Kielcach realizował następujące programy readaptacji społecznej skazanych:

- „Stawiam na trzeźwość” – program obejmował oddziaływania profilaktyczne mające na celu zmniejszenie ryzyka powrotu do zażywania substancji psychoaktywnych lub ograniczanie ich przyjmowania. Program realizowany był w okresie od 07.12.2020 r. do 17.12.2020 r. Ukończyło go 5 mężczyzn;
- „Trzeźwość” – program miał na celu edukację w zakresie powstawania mechanizmu uzależnienia, uświadomienie konsekwencji wynikających z zażywania substancji psychoaktywnych, wypracowanie alternatywnych sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych w odróżnieniu od konieczności sięgania po środki psychoaktywne. Program realizowany był w okresie od 07.12.2020 r. do 22.12.2020 r. Ukończyło go 7 mężczyzn.

W 2020 roku do Oddziału Terapeutycznego dla Skazanych Uzależnionych od Środków Odurzających lub Psychotropowych w Areszcie Śledczym w Kielcach, przyjętych zostało 51 skazanych. 38 skazanych kontynuowało leczenie (przyjęci do OT w roku 2019 r.).

Ogółem zostało objętych oddziaływaniami terapeutycznymi w 2020 roku 89 osadzonych/uzależnionych. Największą grupę skazanych stanowiły osoby uzależnione od wielu substancji z tzw. politoksykomania (21 skazanych).

³² Dane przekazane przez Areszt Śledczy w Kielcach.

Areszt Śledczy w Kielcach w swojej strukturze posiada cztery działy, w których realizowane są oddziaływania wobec osób uzależnionych oraz zażywających środki odurzające tj.:

- 1) **Dział Ochrony** – pracownicy tego działu w 2020 roku na terenie jednostki poddali badaniu na zawartość narkotyków w moczu 311 osadzonych. Z tego 46 osadzonych znajdowało się w stanie po spożyciu narkotyków lub innych środków odurzających, 12 osadzonych odmówiło poddania się badaniu, w takiej sytuacji wyniki traktowane są jako pozytywne.
- 2) **Dział Penitencjarny** – psychologowie pracujący w tym dziale prowadzą oddziaływania głównie poprzez rozmowy indywidualne z osobami pozbawionymi wolności. W trakcie prowadzonych rozmów motywują skazanych do podjęcia leczenia odwykowego, kierują osoby uzależnione do odbywania kary w systemie terapeutycznym, przygotowują do terapii. Natomiast wobec osób osadzonych, którzy ukończyli leczenie odwykowe, prowadzą oddziaływania mające na celu podtrzymanie pozytywnych efektów terapii oraz realizację planu dalszego zdrowienia. W 2020 roku do systemu terapeutycznego poza oddziałem terapeutycznym, zostało skierowanych 8 skazanych uzależnionych od środków odurzających lub psychotropowych.
- 3) **Dział Terapeutyczny dla Skazanych z Niepsychotycznymi Zaburzeniami Psychicznymi lub Upośledzonych Umysłowo** – w dziale tym, wobec skazanych ze zdiagnozowanym uzależnieniem od środków odurzających lub psychotropowych bądź ich nadużywanie, w 2020 roku prowadzone były oddziaływania w formie kontaktu indywidualnego. Oddziaływania grupowe nie odbyły się z uwagi na sytuację epidemiologiczną w kraju.
- 4) **Dział Terapeutyczny dla Skazanych Uzależnionych od Środków Odurzających lub Psychotropowych** – w sposób ciągły realizowany jest podstawowy program terapii uzależnień. Terapia w oddziale terapeutycznym trwa 6 miesięcy i podzielona jest na trzy etapy. Czas pobytu skazanego w oddziale może być skrócony bądź wydłużony maksymalnie o 2 miesiące. Oddział przeznaczony jest dla 38 skazanych, którzy przyjmowani są w systemie rotacyjnym. Przeciętny czas oczekiwania skazanego na przyjęcie do oddziału terapeutycznego w 2020 roku wynosił 10 miesięcy. Liczba skazanych oczekujących na przyjęcie do oddziału na dzień 31.12.2020 roku wynosiła 49 osadzonych.

3.5.5. Monitorowanie sytuacji epidemiologicznej w zakresie używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP oraz postaw społecznych i reakcji instytucjonalnych

Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach w ramach monitorowania sytuacji epidemiologicznej w zakresie używania środków odurzających, postaw społecznych i reakcji instytucjonalnych, zebrał oraz dokonał syntezy ankiet sprawozdawczych jednostek samorządu terytorialnego z realizacji gminnych programów przeciwdziałania narkomanii w 2020 roku. Analiza ankiet zebranych ze 102 gmin z terenu województwa świętokrzyskiego, odnosiła się do aktywności samorządów gminnych w obszarze przeciwdziałania problemowi narkomanii oraz działalności w obszarze ograniczania popytu na środki odurzające, substancje psychotropowe i NSP. Opracowano również ankietę

sprawozdawczą z realizacji Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w 2020 roku. Powyższa ankieta, jak i ankiety zebrane ze 102 gmin zostały przesłane do Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii.

Ponadto, Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Kielcach prowadził systematyczny nadzór nad przestrzeganiem ustawowego zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków psychoaktywnych. Monitorowana była także liczba przypadków zatrució środkami zastępczymi na terenie województwa świętokrzyskiego.

4. Wnioski i Rekomendacje

- 1) Środki finansowe przewidziane na realizację zadań z zakresu profilaktyki uzależnień nie są w pełni wykorzystywane przez organizacje pozarządowe w ramach ogłaszanych konkursów ofert. Należy dążyć do większej popularyzacji tych konkursów.
- 2) Należy podejmować działania mające na celu szerokie informowanie o kampaniach społecznych o zasięgu ogólnopolskim, jak i o charakterze wojewódzkim, adresowanych do różnych grup docelowych.
- 3) Informowanie podmiotów leczniczych o możliwości ubiegania się o środki finansowe na podnoszenie kwalifikacji personelu medycznego, szczególnie dla osób zatrudnionych w ośrodkach zajmujących się terapią uzależnień.
- 4) Zachęcanie do podnoszenia kwalifikacji osób zatrudnionych w placówkach zajmujących się profilaktyką, terapią i rehabilitacją osób uzależnionych.
- 5) Współpraca z organizacjami zaangażowanymi w realizację Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w celu oceny wpływu pandemii COVID-19 na zjawisko używania środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP oraz postaw społecznych.
- 6) Popularyzowanie systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego.
- 7) Zachęcanie do wdrażania programów profilaktyki wskazującej, adresowanych do jednostek lub grup wysoce narażonych na czynniki ryzyka, w szczególności do osób używających środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP w sposób szkodliwy.
- 8) Popularyzacja europejskich standardów jakości w profilaktyce uzależnień od narkotyków.
- 9) Zachęcanie do wspierania działań polegających na redukcji szkód, rehabilitacji i reintegracji społecznej osób używających szkodliwie i uzależnionych.
- 10) Propagowanie współpracy różnych instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania narkomanii na terenie województwa świętokrzyskiego.

5. Streszczenie:

1. W niniejszym opracowaniu zawarto zbiór informacji dotyczących problemów narkotyków i narkomanii na terenie województwa świętokrzyskiego w 2020 roku.

Wykorzystane w opracowaniu dane pochodzą m. in. od:

- a) Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii,
- b) Świętokrzyskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia,
- c) Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach,
- d) Aresztu Śledczego w Kielcach,
- e) Świętokrzyskiego Państwowego Inspektora Sanitarnego w Kielcach,
- f) podmiotów zajmujących się leczeniem uzależnień,
- g) urzędów miast i gmin z terenu województwa świętokrzyskiego.

2. Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Kielcach w 2020 roku prowadził systematyczny nadzór nad przestrzeganiem ustawowego zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków psychoaktywnych. Monitorowana była także liczba przypadków zatruc środkówami zastępczymi na terenie województwa świętokrzyskiego.

- a) W ramach prowadzonych postępowań administracyjnych w 2020 roku, wydano łącznie 4 decyzje w stosunku do osób fizycznych, nie nałożono kary pieniężnej.
- b) W 2020 roku do Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych z terenu województwa świętokrzyskiego wpłynęło łącznie 8 zgłoszeń przypadków zatruc środkami zastępczymi. Problem zatruc dotyczył głównie mężczyzn – zgłoszono 6 przypadków zatruc mężczyzn i 2 zatrucia kobiet.

3. Realizacja świadczeń zdrowotnych w zakresie leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych w województwie świętokrzyskim w 2020 roku udzielana była w trybie opieki stacjonarnej i ambulatoryjnej.

- a) Największą zrealizowaną wartość świadczeń w zakresie terapii uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol odnotowano w Klasztorze Podwyższenia Krzyża Świętego Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszeków) z siedzibą w Chęcinach – zrealizowana wartość: 307 739,36 zł.
- b) Największą zrealizowaną wartość świadczeń w zakresie rehabilitacji dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych odnotowano w Stowarzyszeniu MONAR Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień dla dzieci i młodzieży w Lutej – zrealizowana wartość: 919 241,84 zł.
- c) Największą zrealizowaną wartość świadczeń w zakresie świadczeń dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych udzielane w hostelu, zrealizowano w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej „Nadzieja Rodzinie” w Kielcach – zrealizowana wartość: 243 493,45 zł.
- d) Na terenie województwa świętokrzyskiego świadczenia z zakresu leczenia substytucyjnego prowadził Powiatowy Zakład Opieki Zdrowotnej w Starachowicach. Liczba osób objętych programem metadonowym w 2020 roku wyniosła 47 – w tym 17 kobiet i 30 mężczyzn.
- e) Z osobami uzależnionymi od substancji psychoaktywnych w województwie świętokrzyskim w 2020 roku pracowało łącznie 75 osób/specjalistów. Najliczniejszą grupę zawodową stanowili specjaliści terapii uzależnień ze specjalizacją drugiego stopnia - 28 osób/specjalistów.

4. Na terenie województwa świętokrzyskiego w 2020 roku nie odnotowano żadnego nowego przypadku zakażenia wirusem HIV. Nie stwierdzono również żadnych zachorowań na AIDS i zgonów z tego powodu.
5. W 2019 roku odnotowano 1 przypadek zgonu z powodu przedawkowania narkotyków.
6. W 2020 roku w województwie świętokrzyskim z powodu narkomanii z pomocy społecznej korzystało 82 rodziny.
7. Działania związane z przeciwdziałaniem narkomanii były realizowane przez wszystkich partnerów wskazanych w Wojewódzkim Programie Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2020, w zakresach wynikających z instytucjonalnych kompetencji.

Wykaz tabel:

Tabela 1. Rejestr zatruć według wieku i płci od 01.01.2020 r. do 31.12.2020 r

Tabela 2. Dane dotyczące postępowań w sprawach o przestępstwa narkotykowe

Tabela 3. Ilość zabezpieczonych narkotyków

Tabela 4: Liczba przypadków zarejestrowanych w latach 2019 – 2020 wg województw

Tabela 5: Powody przyznawania pomocy społecznej w 2020 roku – zestawienie ogólne

Tabela 6: Liczba rodzin objętych pomocą z powodu narkomanii w 2020 roku – wg województw

Tabela 7: Obszar uprawy maku i konopi włóknistych na terenie województwa świętokrzyskiego w latach 2017-2020

Tabela 8. Realizacja świadczeń zdrowotnych udzielonych w trybie stacjonarnym i ambulatoryjnym w zakresie leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych w 2020 r

Tabela 9. Liczba pacjentów ze względu na miejsce zamieszkania

Tabela 10. Kadra pracująca z osobami uzależnionymi od substancji psychoaktywnych.

Tabela 11. Dane dotyczące Poradni Leczenia Uzależnień dla Dzieci i Dorosłych

Tabela 12. Liczba osób leczonych z powodu uzależnienia lub eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi w 2020 roku – z rozpoznaniem głównym

Tabela 13. Liczba osób leczonych z powodu uzależnienia lub eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi w 2020 roku – z rozpoznaniem współistniejącym

Tabela 14. Liczba udzielonych porad pacjentom w Poradni Leczenia Uzależnień w 2020 roku - z rozpoznaniem głównym

Tabela 15. Dane z uwzględnieniem wieku i płci osób leczonych w Poradni Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień Stowarzyszenia MONAR Kielce

Tabela 16. Liczba osób przyjętych do ośrodka w 2020 roku z podziałem na wiek i płeć

Wykaz wykresów:

Wykres 1. Liczba zrealizowanych działań profilaktycznych

Wykres 2. Liczba gmin realizująca programy rekomendowane

Wykres 3. Zadania własne realizowane przez gminy w ramach przeciwdziałania narkomanii

UZASADNIENIE

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii samorząd województwa podejmuje i wspiera działania mające na celu przeciwdziałanie narkomanii. Jednym z zadań organu wykonawczego samorządu województwa jest powołanie eksperta wojewódzkiego do spraw informacji o narkotykach i narkomanii.

Zarząd Województwa Świętokrzyskiego Uchwałą Nr 2740/20 z dnia 30 września 2020 r. powołał Panią Bogumiłę Niziołek na Eksperta Wojewódzkiego do spraw Informacji o Narkotykach i Narkomanii Województwa Świętokrzyskiego.

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, do zadań eksperta wojewódzkiego do spraw informacji o narkotykach i narkomanii należy m. in. zbieranie, gromadzenie, opracowywanie i przetwarzanie zebranych danych oraz wymiana informacji i dokumentacji w zakresie przeciwdziałania narkomanii – objętych badaniami statystycznymi statystyki publicznej. Do zadań eksperta należy także formułowanie wniosków sprzyjających kształtowaniu, adekwatnej do sytuacji, strategii reagowania na problem narkomanii na terenie województwa świętokrzyskiego.

Dokument pt. „Monitorowanie problemów narkotyków i narkomanii na terenie województwa świętokrzyskiego w 2020 roku” zawiera zbiór informacji dotyczących profilaktyki, leczenia oraz monitorowania problemów narkotyków i narkomanii na terenie województwa świętokrzyskiego w 2020 roku.